

Helsinki

Talousarvio 2018

**Pormestarin
talousarvioehdotus**

Kunnallisvero kevenee
0,5 prosenttiyksiköllä

Panostuksia kasvatukseen
ja koulutukseen

Investoinnit
ennätyskorkealla

Käsittelyaikataulu

Helsingin kaupungin vuoden 2018 talousarvioehdotus ja vuosien 2018–2020 taloussuunnitelmaehdotus

Lokakuu 2017

ti 10.10.
klo 11.30 Pormestari esittelee talousarvioehdotuksensa tiedotusvälineille. Talousarvioaineisto julkaistaan kaupungin sivuilla hel.fi/talousarvio.
Kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston jäsenille jaetaan talousarvioehdotus ja kaupunginvaltuutettujen tekemät talousarvioaloitteet.

to 12.10.
klo 14.00 Pormestari esittelee talousarvioehdotuksensa kaupungin henkilöstötoimikunnalle.

pe 13.10.
klo 8.00 Pormestari esittelee talousarvioehdotuksensa kaupunginhallitukselle.

ma 30.10.
klo 16.00 Kaupunginhallitus käsittelee talousarvioehdotusta ja aloitteita.

Marraskuu 2017

to 9.11.
klo 16.00 Kaupunginvaltuustolle jaetaan kaupunginhallituksen talousarvioehdotus ja aloitteet sekä valtuuston kokouksen esityslistateksti.

ke 15.11.
klo 16.00* Kaupunginvaltuusto kokoontuu ja käsittelee talousarvioehdotusta ja aloitteita ensimmäisen kerran. Kaupunginvaltuuston ryhmät pitävät puheenvuoronsa. Kaupunginvaltuusto päättää kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosentista vuodelle 2018.

ke 29.11.
klo 18.00* Kaupunginvaltuusto käsittelee talousarvioehdotusta ja aloitteita toisen kerran sekä hyväksyy vuoden 2018 talousarvion.

* Kokouksia pääsee seuraamaan kaupunginvaltuuston istuntosalin lehterille, sisäänkäynti Sofiankatu 3. Kaupunginvaltuuston kokouksia voi myös seurata suorana lähetyksenä: www.helsinki.fi.

Helsingin kaupungin talousarvioehdotuksen 2018 tiivistelmä

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2017:22

ISBN 978-952-331-335-4 (painettu julkaisu)

ISBN 978-952-331-336-1 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Valokuvat: Kansi Jussi Hellsten ja Riku Pihlanto; s. 5 Lauri Rotko; s. 8 Aleksi Poutanen; s. 10 Mikael Ahlfors; s. 12 Mari Hohteri; s. 14 Laura Oja; s. 16 Aki Rask; s. 17 Patrik Lindström; s. 18 Kuvasuunnittelu- ja Agentuuritoimisto Keksi; s. 20 Patrik Lindström; s. 24 Aarti Ollila Ristola Arkkitehdit Oy, Patrik Lindström ja IDIS Design Oy / HSL; s. 36 Juhana Hurtig.

Graafinen suunnittelu: Lagom.

Sisällys

Helsingin kaupungin vuoden 2018 talousarvioehdotuksen tiivistelmä

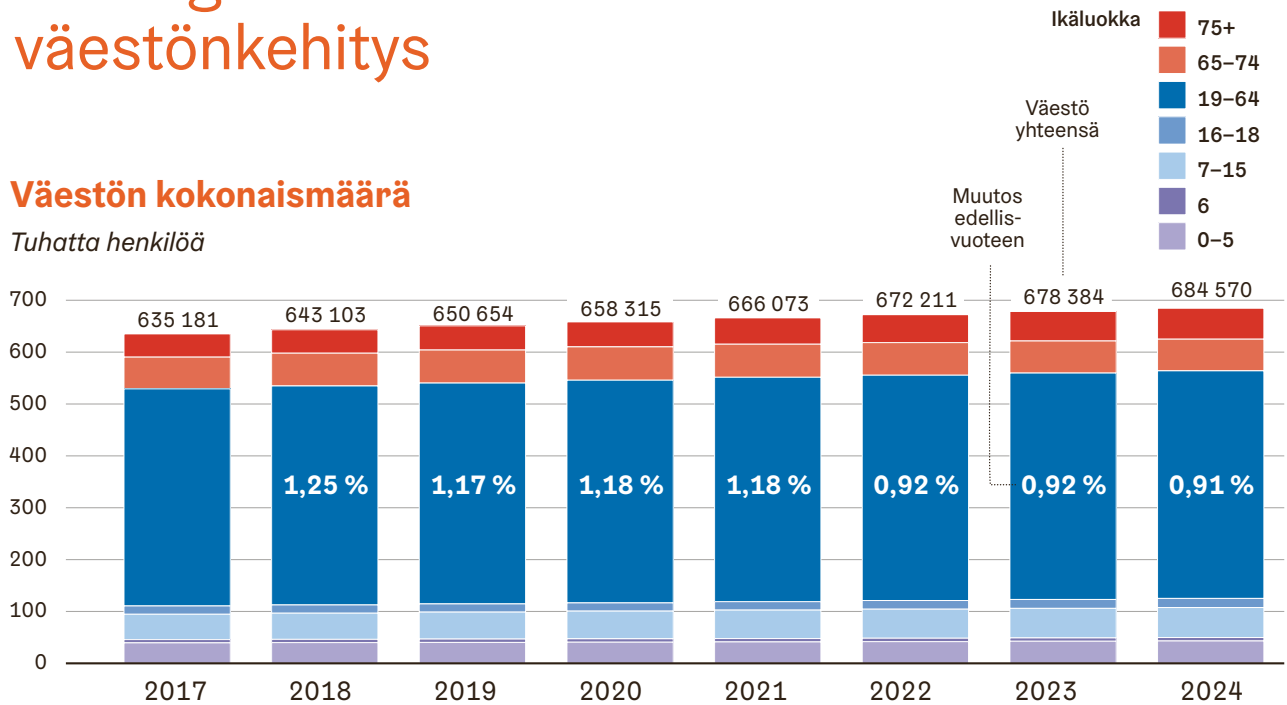
Tiivistelmässä esitellään vuoden 2018 talousarvion keskeisimmät kohdat ja kaupungin toiminnoissa tapahtuvat muutokset.

2	Johdanto	Liitteet
10	Keskushallinto	28 Merkittävät rakennus- hankkeet 2018
12	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	30 Tulos- ja rahoituslaskelmat
14	Kaupunkiympäristön toimiala	32 Sosiaali- ja terveystoimiala, määrä- ja taloustavoitteet
16	Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	33 Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan määrä- ja taloustavoitteet
18	Sosiaali- ja terveystoimiala	
20	Investoinneilla luodaan edellytykset kaupungin kasvulle	

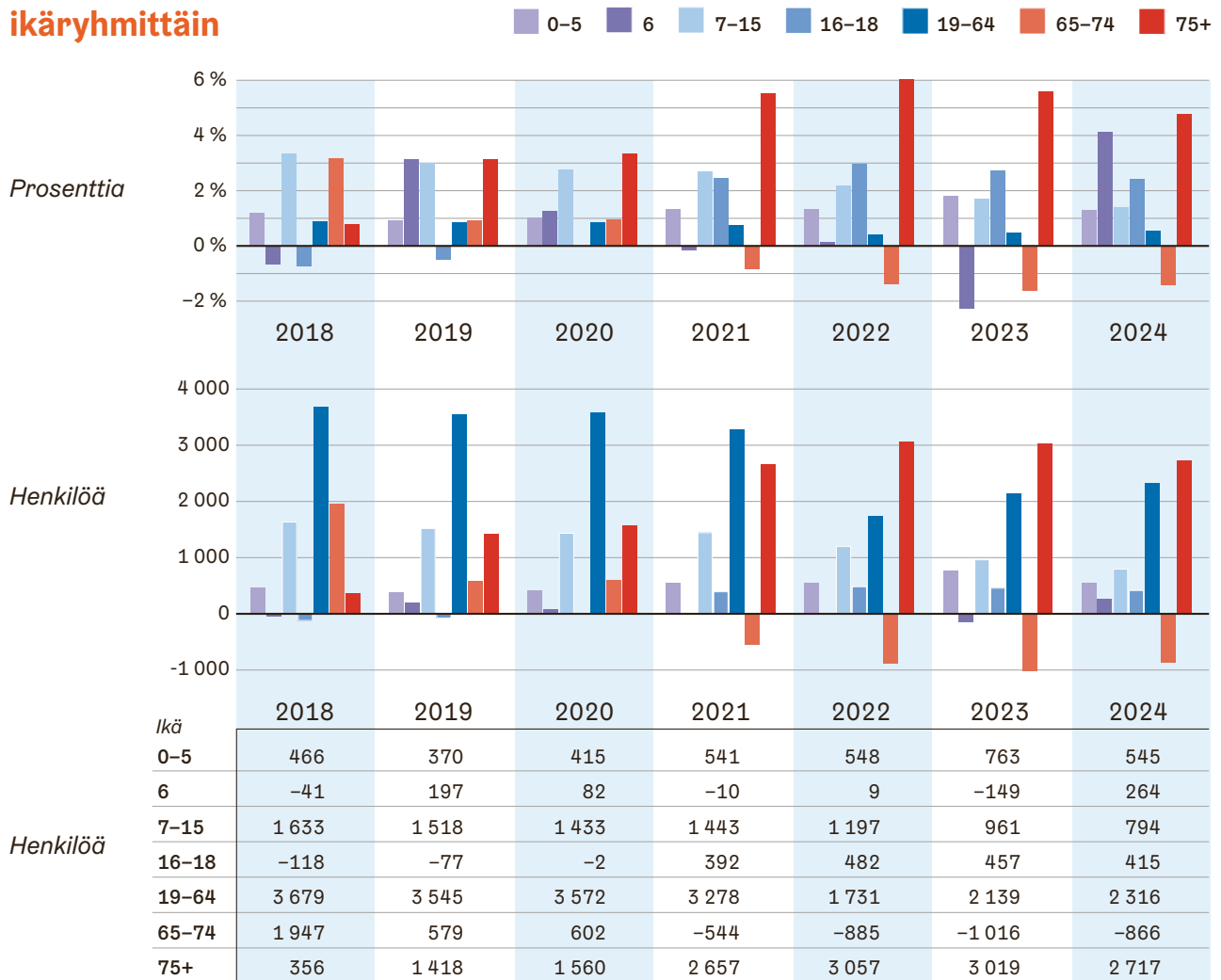
Helsingin väestönkehitys

Väestön kokonaismäärä

Tuhatta henkilöä

Väestön muutos ikäryhmittäin

Johdanto

Kokonaiskuva vuosista 2017–2019 on talouskasvun kannalta aiempia vuosia positiivisempi

Yleistä talouskehitystä ja kuntatalouden tilannetta kuvaava tarkastelu pohjautuu valtion talousarvioehdotuksen yhteydessä (19.9.2017) esitettyyn taloudelliseen katsaukseen sekä kuntatalousohjelmaan.

Suomen talous on nopeassa kasvuvaiheessa. Ennusteen mukaan Suomen talous kasvaa vuonna 2017 selvästi nopeammin kuin edellisenä vuonna, minkä jälkeen kasvuvauhti hidastuu kahden prosentin tuntumaan. Lähivuosina talouden toimintaa lisäävät sekä kotimainen että ulkomainen kysyntä. Näiden kehityksessä on kuitenkin selvä ero. Kasvuvauhti yksityisessä kulutus- ja osin investointikysynnässä vaimenee, mutta viennissä nopeutuu. Viennin kasvumahdollisuuksia tukevat koheneva maailmanlaajuinen kysyntä ja yritysten kustannuskilpailukyvyyn paraneminen. Kotitalouksien kulutuskysyntää rajoittaa hidastuva ostovoimakehitys. Investointien kasvua rajoittaa asuntorakentamisen kasvun hiipuminen, mutta sitä kiihdyttävät isot tuotannolliset investointihankkeet.

Taloudellisen aktiviteetin laajapohjainen ja nopea voimistuminen on lisännyt työllisyyttä alkuvuoden 2017 aikana, mutta työttömyys ei ole juurikaan alentunut. Työttömyysasteen trendi on pysynyt 8,7 prosentissa. Työttömyysasteen laskun pysähtyminen johtuu ainakin osittain piilotyöttömien sekä muiden työvoiman ulkopuolisten aktivoitumisesta työnhakuun, mikä on normaalia suhdannetilanteen parantuessa.

Kokonaiskuva vuosista 2017–2019 on talouskasvun kannalta aiempia vuosia positiivisempi. Talou-

den kasvun yleiset edellytykset ja niitä määrittävät rakenteet eivät kuitenkaan ole muuttuneet siinä määrin, että talouden kasvupotentiaali olisi noussut. Vuosina 2020 ja 2021 talous kasvaa enää arviolta alle 1½ prosenttia vuodessa. Työn tuottavuuden voimakkaaseen nousuun perustuva talouskasvu pitää työllisyystilanteen kohenemisen maltillisena. Työvoiman tarjonta ei kokonaisuutena rajoita työllisyyden kasvua ennustejaksolla, sillä työttömiä ja piilotyöttömiä on edelleen yli 400 000 henkeä. Tietyissä ammattiryhmissä työvoimapulaa on silti jo havaittavissa.

Julkisen talouden alijäämä on pienentynyt asteittain viime vuosina. Julkista taloutta ovat vahvistaneet hallituksen päättämät sopeutustoimet sekä viime vuonna virinnyt talouskasvu. Alijäämän supistuminen jatkuu lähivuosina. Noususuhdanne ei kuitenkaan poista julkisen talouden rakenteellisia ongelmia. Myönteisestä suhdannetilanteesta huolimatta julkisen talous jää edelleen alijäämäiseksi.

Julkisen velan määrä on yli kaksinkertaistunut vuoden 2008 jälkeen. Nopea bruttokansantuotteen kasvu ja alijäämän pieneneminen alentavat velkasuhdetta lähivuosina. Väestön ikääntymisestä johtuen julkisessa taloudessa on kuitenkin pitkällä aikavälillä tulojen ja menojen välinen epätasapaino eli kestävyysvaje. Kestävyysvajeesta johtuen velkasuhde uhkaa kääntyä tulevana vuosikymmeninä uudelleen nousuun.

Kuntatalouden ja Helsingin näkymät aiempaa myönteisemmät

Kaupungin talouden tilanne ja näkymä on selvästi vuoden 2016 ja alkuvuoden 2017 odotuksia positiivisempi. Verotuloja arvioidaan kertyvän lähes 250 milj. euroa talousarviota enemmän erityisesti yhteisöveron talousarviota suuremman kertymän ansiosta. Kunnallisveroa arvioidaan kertyvän noin 80 milj. euroa talousarviota enemmän.

Hyvän verotulokehityksen ansiosta investoinnit kyetään rahoittamaan vuonna 2017 tulorahoituksella. Ennusteen mukaan vuoden 2017 toiminnan ja investointien rahavirta muodostunee noin 60 miljoonaa euroa positiiviseksi. Tämä mahdollistaa lainakannan pienentämisen vastaavalla noin 60 milj. eurolla. Vuonna 2016 lainakanta aleni noin 210 milj. euroa. Kaupungin maksuvalmius säilyy ennusteen mukaan vuonna 2017 vahvana.

Kuntatalousohjelman 2018 mukaan kuntatalouden tilanne ja näkymät ovat selvästi alkuvuoden 2017 odotuksia positiivisemmat. Kuntien investoinnit kattavan rahoitusjäämän (toiminnan ja investointien rahavirran) arvioidaan nousevan vuonna 2017 plusalle. Hyvien lukemien myötä kuntatalouden velkaantumisen kääntyy laskuun. Lainakannan ennustetaan pienenevän vuonna 2017 absoluuttisesti noin 0,5 miljardilla eurolla, mikä on reilut kaksi prosenttia kuntatalouden velkamäärästä.

Menopuolella kuntatalousohjelmassa korostuu toimintamenojen maltillinen kehitysura. Viime vuosina kuntatalouden menoja onkin pienennetty kilpailukykyopimuksella ja eläkeuudistuksella poikkeuksellisen paljon. Toimintamenojen kasvun kehityksen oletetaan jatkuvan maltillisena myös tästä eteenpäin kuntien omin toimenpitein.

Kaupunkistrategian taloustavoitteet ohjaavat taloudenpitoa

Kaupunkistrategia on ollut lähtökohtana talousarvioehdotukselle 2018 sekä valtuustokauden taloussuunnitelmille ja toimenpiteille. Keskushallinnon, toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen tulee toteuttaa kaupunkistrategian linjauksia toiminnassaan. Kaupunginhallitus hyväksyi 12.6.2017 vuoden 2018 talousarvioehdotuksen raamin sekä talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen laatimisohjeet. Samassa yhteydessä kaupunginhallitus totesi, että kaupunkistrategiassa hyväksytyt linjaukset ohjaavat osaltaan raamipäätöksen sijasta vuoden 2018 talousarvion laadintaa.

Vuoden 2018 talousarvioehdotus perustuu lauta- ja johtokuntien tekemiin talousarvioehdotuk-

siin. Talousarvioehdotuksessa on otettu huomioon kaupunkistrategian tavoitteet, toiminnalliset muutokset ja väestönkasvu sekä viimeisin vuoden 2017 talouden ja toiminnan ennuste. Kaupunkistrategian mukaisesti kasvavan kaupungin tarpeet ja kustannustason muutos on otettu huomioon toimintamenojen kokonaismitoituksessa, kohdennettuna erityisesti peruspalveluihin, joissa väestönkasvu suorimmin lisää kustannuksia.

Tämä näkyy talousarvioehdotuksessa määrärahalisäyksinä erityisesti kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle, jossa myös strategian toimenpiteet ovat käynnistettävissä välittömimmin. Vuonna 2017 toteutuneen organisaatiouudistuksen mahdollistama toimintojen tehostuminen on talousarviossa hyödynnetty siten, että kokonaistuottavuuden 0,5 prosentin vuotuisella nousulla katetaan osa väestönlisäyksen aiheuttamasta toimintamenojen lisäystarpeesta. Kokonaisinvestoinnit on mitoitettu tasolle, joka kyetään rahoittamaan strategiakaudella tulorahoituksella siten, ettei lainakanta asukasta kohden kasva.

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksut (ns. palkkojen sivukulut) laskevat vuonna 2018 selvästi, mikä alentaa kuntien henkilöstömenoja. Helsingin vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa sotu-maksujen aleneminen on otettu osittain huomioon talousarviokohtien määrärahoissa.

Toimintamenojen osalta kaupunkistrategian tavoite lasketaan siten, että otetaan huomioon kaupungin väestöennusteen mukainen vuosittainen väestönkasvu ja peruspalveluiden hintaindeksin mukainen kustannustason muutos vähennettynä kokonaistuottavuuden vuotuisella 0,5 prosentin nousulla.

Kesällä 2017 valmistuneen väestöennusteen mukaan kaupunkistrategian tavoitteen laskennassa käytettävät väestönkasvuprosentit ovat vuoden 2018 talousarvion osalta 1,25 prosenttia, vuoden 2019 osalta 1,17 prosenttia ja vuoden 2020 osalta 1,18 prosenttia.

Tuoreimman syyskuun ennusteen mukaan peruspalvelujen hintaindeksin muutoksen arvioidaan vuonna 2018 olevan 0,60 prosenttia, vuoden 2019 ennuste on 1,30 prosenttia ja vuoden 2020 ennuste 2,30 prosenttia.

Kaupunkistrategian tavoite mahdollistaa toimintamenojen määrärahojen (sisäiset määrärahat huomioiden ja tarkasteltuna ilman liikelaitoksia ja rahastoja) kasvuksi vuonna 2018: 1,35 prosenttia, vuonna 2019: 1,97 prosenttia ja vuonna 2020: 2,98 prosenttia.

Kaupungin tuloslaskelman mukaiset ulkoiset kokonaistoimintamenot (sisäiset erät eliminoitu ja liikelaitoksen sekä rahastot mukana) kasvavat 2,1 prosenttia vertailtaessa vuoden 2018 talousarviota vuoden 2017 talousarvioon. Ulkoiset kokonaistoi-

Helsinki tavoittelee yksikkö-
kustannuksissa muiden
suurten kaupunkien
keskiarvoa

Helsingin kaupungin talouden tunnuslukuja sisältäen liikelaitokset ja itsenäisinä taseyksiköinä toimivat rahastot

Miljoonaa euroa

	Käyttö 2016*	Ennuste 2017	Talousarvio 2018	Talous- suunnitelma 2019	Talous- suunnitelma 2020
Vuosikate	569	727	581	621	607
Poistot	337	347	358	364	367
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	465	389	230	264	244
Toiminnan ja investointien rahavirta	159	58	-159	-82	-81
Lainakanta	1 371	1 306	1 321	1 336	1 351
Vuosikate % poistoista	169	198	162	170	166
Investointien tulorahoitus-%	88	105	75	87	86

* Vuodesta 2017 alkaen omaisuuden myyntivoitot sisältyvät vuosikatteen, aiemmin ne on kirjattu satunnaisiin tuottoihin

Verotulot ja valtionosuudet

Miljoonaa euroa

	Käyttö 2016	Talousarvio 2017	Ennuste 2017	Talousarvio 2018	Talous- suunnitelma 2019	Talous- suunnitelma 2020
Kunnallisvero	2 586,1	2 495,0	2 575,0	2 530,0	2 611,0	2 695,0
Muutos ed. vuodesta	4,2 %	-3,5 %	-0,4 %	-1,7 %	3,2 %	3,2 %
Yhteisövero	397,3	390,0	545,0	540,0	555,0	570,0
Muutos ed. vuodesta	6,7 %	-1,8 %	37,2 %	-0,9 %	2,8 %	2,7 %
Kiinteistövero	221,9	248,0	258,0	285,0	300,0	305,0
Muutos ed. vuodesta	3,5 %	11,8 %	16,3 %	10,5 %	5,3 %	1,7 %
Koiraverot	0,4	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0
Verotulot yhteensä	3 205,7	3 133,4	3 378,4	3 355,0	3 466,0	3 570,0
Muutos ed. vuodesta	4,5 %	-2,3 %	5,4 %	-0,7 %	3,3 %	3,0 %
Valtionosuudet	316,3	220,0	220,0	175,0	175,0	175,0
Muutos ed. vuodesta	15,8 %	-30,4 %	-30,4 %	-20,5 %	0,0 %	0,0 %
Verorahoitus yhteensä	3 522,0	3 353,4	3 598,4	3 530,0	3 641,0	3 745,0
Muutos ed. vuodesta	5,4 %	-4,8 %	2,2 %	-1,9 %	3,1 %	2,9 %

Käyttötalouden tulot ja menot toimialoittain

Tuhatta euroa

		Talousarvio 2017	Talousarvio 2018	Muutos-% 2018/2017
Keskushallinto ja keskitetyt maksettavat menot	Tulot	20 886	21 239	1,7 %
	Menot	282 634	288 696	2,1 %
	Toimintakate	-261 748	-267 457	2,2 %
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ¹	Tulot	65 125	56 000	-14 %
	Menot	1 098 112	1 138 125	3,6 %
	Toimintakate	-1 032 987	-1 082 125	4,8 %
Kaupunkiympäristön toimiala ²	Tulot	886 486	1 007 060	13,6 %
	Menot	756 990	756 322	-0,1 %
	Toimintakate	129 496	250 737	93,6 %
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ³	Tulot	25 862	27 243	5,3 %
	Menot	224 167	233 594	4,2 %
	Toimintakate	-198 305	-206 351	4,1 %
Sosiaali- ja terveystoimiala ⁴	Tulot	199 476	192 439	-3,5 %
	Menot	2 025 287	2 039 580	0,7 %
	Toimintakate	-1 825 810	-1 847 142	1,2 %

1 Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen vähentää tuloja vuonna 2018 n. 10,0 milj. euroa.

2 Kiinteän omaisuuden myynnit sisältyvät vuoden 2018 talousarviossa kaupunkiympäristön toimintatuoloihin (arvio 110 milj. euroa)

3 Kulttuurin laitossavustukseen sisältyy vuodelle 2018 Korkeasaaren eläintarhan säätöavustus n. 4,6 milj. euroa

4 Metsälän vastaanottokeskuksen säilönnötoyksikkö siirtyy valtiolle 2018 alusta, vähentää menoja n. 4,3 milj. euroa

mintamenot vuodelle 2019 kasvavat 1,4 prosenttia ja vuodelle 2020 kasvua on 2,6 prosenttia.

Kaupungin organisaatio uudistui ja toimialamalli otettiin käyttöön valtuustokauden vaihtuessa 1.6.2017. Samalla otettiin käyttöön toimialamallin mukainen talousarviorakenne. Muutoksen myötä uusille toimialojen talousarviokohdille myönnettiin kaupunginvaltuuston 21.6.2017 päätöksellä määrärahat ajanjaksolle 1.6.2017–31.12.2017. Näin ollen uusille toimialamallin mukaisille talousarviokohdille ei ole myönnetty määrärahoja koko kalenterivuodelle 2017.

Kaupunkistrategian mukaan investointitaso mitoitetaan siten, ettei lainakanta asukasta kohden kasva. Lainakanta voi strategian mukaan kasvaa noin 45 milj. eurolla kolmen vuoden taloussuunnitelmakauden aikana. Arvio vuoden 2017 lopun lainakannasta on 1 306 milj. euroa eli 2 031 euroa asukasta kohti.

Kaupungin konsernitilivarat on luettu vuoden 2016 tilinpäätöksestä lähtien osaksi kaupungin likviditeettiä. Likviditeetin hallinta konsernitasolla mahdollistaa hyvän yleisen maksuvalmiustilanteen ohella kaupungin maksuvalmiuspuskurin alentamisen.

Helsinki laskee kunnallisveroprosenttia 18,0 prosenttiin ja luopuu koiraverosta

Verotuloja arvioidaan vuonna 2017 saatavan lokaussa tehdyn ennusteen mukaan 245 milj. euroa vuoden 2017 talousarviota enemmän, mikä johtuu erityisesti yhteisöveron talousarviota suuremmasta tilitysennusteesta. Tämä näkyy kaupungin maksuvalmiuden hyvänä tasona vuonna 2017.

Vuoden 2018 talousarvio perustuu kunnallisveroprosenttiin 18,0, joka on 0,5 prosenttiyksikköä matalampi kuin vuoden 2017 kunnallisveroprosentti 18,5. Veroprosentin lasku 0,5 prosenttiyksiköllä merkitsee noin 70 milj. euron vähennystä kunnallisverotulokertymään. Kunnallisveron tuotoksi vuonna 2018 arvioidaan 2 530 milj. euroa.

Yhteisöveron tuotoksi vuonna 2018 arvioidaan 540 milj. euroa. Arvio on tehty Helsingin kuntakohtaisen 29,06 prosentin jako-osuuden pohjalta.

Kiinteistöveron tuotoksi vuonna 2018 on arvioitu 285 milj. euroa (vuoden 2017 tilitysarvio on 258 milj. euroa). Kiinteistöverotuoton nousu on seurausta valtion tekemistä muutoksista yleisen kiinteistöveron sekä vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveron alarajoihin. Vuodelle 2018 yleisen kiinteistöveroprosentin ja muun kuin vakituisen asuinrakennuksen ala- ja ylärajoja korotetaan. Uudet vaihteluvälit ovat 1,03–2,00 prosenttia (vuonna 2017 vaihteluväli on 0,93–1,80 %). Vuodelle 2019 on tulossa muutoksia asuinrakennusten ala- ja ylärajoihin siten, että uudet

Kunnallisveron keventäminen parantaa kaupunkilaisten ostovoimaa

rajat olisivat 0,45–1,00 prosenttia (vuonna 2018 rajat ovat 0,41–0,90 %). Helsingin talousarviossa 2018 sekä taloussuunnitelmassa vuodelle 2019 sovelletaan edellä mainittujen veroprosenttien lakisääteisten vaihteluvälien alarajoja.

Vuoden 2018 talousarvioehdotukseen sekä vuosien 2018–2020 taloussuunnitelmaan ei sisälly koiraveron perimistä Helsingissä vuodesta 2018 alkaen. Vuonna 2017 koiraverosta arvioidaan kertyvän noin 0,350 milj. euroa.

Helsingin maksama verotulotasaus heikomman verotulopohjan kunnille kasvaa selvästi

Vuonna 2018 valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 175 milj. euroa (vuoden 2017 kertymäarvio on 220 milj. euroa). Kuntien yhteenlaskettu vuoden 2018 valtionosuuksien taso on noin 150 milj. euroa (2 %) vähemmän kuin vuonna 2017. Suurimmat muutokset valtionosuusrahoituksessa johtuvat kilpailukyky-sopimuksesta (–119 milj. euroa) ja valtionosuuslain mukaisesta kustannustenjaon tarkistuksesta (–177 milj. euroa). Kuntien veromenetysten kompensatio puolestaan lisää valtionosuutta valtion talousarviosityksen mukaan 131 milj. euroa vuonna 2018.

Helsingin valtionosuuksiin sisältyvä verotulotasaus on vuoden 2018 osalta ennakkotietojen mukaan –325 milj. euroa. Vuonna 2017 vastaava määrä oli –289 milj. euroa. Verotulotasauksen nousu on seurausta Helsingin edellisten vuosien hyvästä verotulokasvusta, erityisesti yhteisöverotulokasvusta.

Maailman toimivin kaupunki Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021

Helsingin kaupunkistrategia toimii kaupungin tulevaisuuden suuntaviivoina seuraavan neljän vuoden ajan. Helsingin kaupunkistrategia koostuu viidestä aihealueesta.

1

Maailman
toimivin kau-
punki

2

Kestävän
kasvun
turvaaminen
kaupungin
keskeisin
tehtävä

3

Uudistuvat
palvelut

4

Vastuullinen
taloudenpito
hyvinvoivan
kaupungin
perusta

5

Helsinki
vahvistaa
ja moni-
puolistaa
edunvalvon-
taansa

Vastuullinen taloudenpito hyvinvoivan kaupungin perusta

Kaupungin taloutta hoidetaan vastuullisesti, kestävästi ja tuottavasti, jotta kuntalaisten palvelut voidaan turvata pitkällä aikavälillä ja kaupunki on kilpailukykyinen sijaintipaikka yrityksille.

Suunnitteilla oleva maakuntauudistus aiheuttaa kaupungin tulevien vuosien talouteen poikkeuksellista epävarmuutta. Helsingiltä maakunnille siirtyvien verotulojen ja menojen jälkeen kaupungin verorahoitus suhteessa kasvavan kaupungin investointitarpeeseen alenisi merkittävästi. Kaupungin kunnallisverokertymästä poistuisi noin kaksi kolmannesta. Nykyinen lainakanta jäisi kuitenkin kaupungin vastuulle eli suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa olennaisesti. Valtionrahoituksen suhteellinen merkitys kaupungin tulo- ja menoissa olisi nykyistä suurempi, mikä lisää osaltaan rahoituksellista epävarmuutta.

Kasvavan kaupungin investointikykyä on huolehdittava kaikissa oloissa. Uusiin haasteisiin varaudutaan mitoittamalla kokonaisinvestoinnit tasolle, joka kyetään rahoittamaan strategiakaudella tulorahoituksella siten, ettei lainakanta asukasta kohden kasva. Valtuustokauden alkupuolella tehdään maapoliittinen tarkastelu, siten että maanmyynnin lähtökohtana ovat elinkeinopoliittiset ja muut kaupungin strategiset tavoitteet.

Helsingissä rahoituksen lähtökohtana on kuntalaisten verotuksen vakaus ja ennustettavuus. Vahva työllisyys on vakaan kaupunkitalouden perusta. Verotulojen kehityksessä tavoitteena on työllisyysasteen vahvistaminen, mikä näkyy helsinkiläisten verotettavien ansiotulojen/asukas nopeampana nousuna muihin Helsingin seudun kuntiin verrattuna. Tavoitteena on, että Helsingin kuntakohtainen yhteisöveron jako-osuus nousee yli 30 % tasolle valtuustokaudella.

Helsinki kantaa oman vastuunsa julkisen talouden tasapainottamisesta ja huolehtii kaupungin kokonaistuottavuuden parantamisesta. Kasvavan kaupungin tarpeet ja kustannustason muutos otetaan huomioon toimintamenojen kokonaismitoituksessa, kohdennettuna erityisesti peruspalveluihin, joissa väestönkasvu suorimmin lisää kustannuksia. Organisaatiouudistuksen mahdollistama toimintojen tehostuminen hyödynnetään siten, että kokonaistuottavuuden 0,5 % vuotuisella nousulla katetaan osa väestönlisäyksen

aiheuttamasta toimintamenojen lisäystarpeesta. Kokonaistuottavuuden parantamista tehdään johtamiseen panostaen ja hyvässä yhteistyössä henkilöstön kanssa palvelujen laadusta huolehtien. Palvelujen kilpailukykyä huolehditaan niitä uudistamalla. Helsinki tavoittelee yksikkökustannuksissa muiden suurten kaupunkien keskiarvoa.

Investointeja ohjaa vaikuttavuus ja oikea-aikaisuus. Investointitaso mitoitetetaan mahdollistaen kaupungin kilpailukykyä, asuntopoliittisten tavoitteiden ja liikennejärjestelmän edellyttämät investoinnit. Merkittävimpien uusien alueiden toteuttamisen aikatauluista tehdään päätös strategiakauden aikana.

Kaupungin palvelutilojen korjausinvestointien tasoa nostetaan tulevan kiinteistöstrategian mukaisesti tehokkaaksi tilaverkon käyttökelpoisuuden turvaamiseksi. Painopisteinä on tilojen turvallisuus ja terveellisyys. Sisäilmakorjauksista aiheutuvat investoinnit eivät nosta tiloista perittävää käypää vuokraa.

Kaupunki harjoittaa vastuullista henkilöstöpolitiikkaa ja panostaa hyvään johtajuuteen. Helsinki ei irtisano vakinaista henkilöstöä tuotannollisista tai taloudellisista syistä. Sote- ja maakuntauudistuksen toteutuessa lähtökohtana on, että henkilöstöä siirtyy maakuntaan myös hallinnosta ja tukipalveluista maakuntaan siirtyviä tehtäviä vastaavasti.

Kasvavan kaupungin investointikykyä on huolehdittava

Keskushallinto

Kaupungistumiseen liittyvät haasteet keskiössä

Helsingin on tärkeää tulevaisuudessakin pitää talouden tasapaino, menestyä kaupunkien kansainvälisessä kilpailussa, turvata kestävä elinkeinokehitys, työskennellä asumisen kustannusten nousun hillitsemiseksi, edesauttaa asukkaiden eriarvoistumiskehityksen pysäyttämistä sekä edistää heikommassa asemassa olevien alueiden ja väestöryhmien aseman parantamista. Kaupunginkanslia luo osaltaan edellytyksiä näiden tavoitteiden toteutumiselle.

Vuoden 2018 alussa Helsingissä on käynnissä 13 projektimaisesti johdettua aluerakentamiskokonaisuutta. Niiden ohjausta ja koordinoitua on tehostettu vastaamaan kaupungin kasvavia tavoitteita. Samalla keskeneräisyyden hallintaan, yhteistyöhön ja viestintään panostetaan rakentamisen ja väliaikaisuuden haittojen lievittämiseksi. Asumisen ja maankäytön ohjelman toimenpiteitä jatketaan kaupunkistrategian painotusten mukaisesti. Keskeisiä tehtäviä vuonna 2018 ovat asuntopolitiikan koordinoitua, rakentamistukea ja asunto-ohjelmoinnin kehittäminen, seudullisen asumisen, maankäytön ja liikenteen suunnitelman laatiminen sekä asuntorakentamisen, kaupungin asunto-omaisuuden ja täydennysrakentamisen kehittäminen. Vuonna 2018 on tavoitteena, että kaupunkiin rakennetaan 6 000 uutta asuntoa. Kaupunkistrategian mukaisesti vuosina 2019–2021 rakennetaan vuosittain 7 000 uutta asuntoa.

Parantuneista kokonaistilanteista näkymistä huolimatta kaupunginkanslian työllisyydenhoidon toimenpiteitä tarvitaan edelleen erityisesti heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistämiseksi. Yhtenä tavoitteena on tarjota työtä yhteensä 3 500 työttömälle helsinkiläiselle kaupunkityönantajan ja muiden työnantajien palveluksessa.

Helsingin väestön kansainvälistyminen ja ulkomaalaistaustaisten keskittyminen Helsinkiin jatkaa kasvuaan. Heidän siirtymistään työelämään nopeutetaan kaupunginkanslian kohdennetuilla ohjaus- ja neuvontapalveluilla. Kaupungin elinkeinopolitiikan yhtenä tavoitteena on, että yksityisen sektorin työpaikkamäärä kasvaa pitkällä aikavälillä yhtä nopeasti kuin asukasluku.

Kaupungille luodaan uutta johtamis-, palvelu- ja työkuilttuuria. Muutoksen toteuttaminen edellyttää muutosjohtamisosaamista, jota painotetaan johdon

ja esimiesten työssä. Kaupunginkanslian toimintaan vaikuttavat erityisesti uuden johtamisjärjestelmän käyttöönoton jatkaminen ja uuden kaupunkistrategian painopisteet.

Kaupunginkanslian vastuulla olevia keskeisiä kokonaisuuksia kaupunkistrategian toteuttamisessa ovat lisäksi muun muassa talouden tasapainosta huolehtiminen, digitalisaation hyödyntämisen ohjaus ja sähköisten palvelujen kehittäminen, esimiestyön ja johtamisen kehittäminen, vastuullisen ja oikeudenmukaisen henkilöstöpolitiikan ja henkilöstöjohtamisen kehittäminen, läpinäkyvän hallinnon ja osallisuuden kehittäminen, kaupunkikehitystä tukevan kaupunkitiedon tuottaminen sekä hankintatoiminnan tehostaminen ja ympäristövastuun lisääminen.

Helsinki parantaa kykyään tarttua nopeasti ja rohkeasti merkittäviin elinkeinopolitiisiin suurhankkeisiin, jotta Helsinki on yhä houkuttelevampi ja menestyy kilpailussa Euroopan johtavien metropolien kanssa.

Matkailun ja tapahtumien kehittämisessä painopisteitä ovat erityisesti pysyvien ja väliaikaisten tapahtuma-alueiden sekä lupa- ja järjestelykäytäntöjen kehittäminen. Suvilahdesta on tavoitteena rakentaa maailmanluokan tapahtuma-alue. Helsingin merellisyttä ja saaristoa tullaan hyödyntämään vahvemmin vetovoimatekijänä matkailun, kulttuurin ja eri toimialojen yritystoiminnan edistämiseksi.

Merkittävien elinkeino- ja innovaatiopolitiisten investointien toimintamallia kehitetään. Yritystoiminnan kasvupotentiaalia sekä alueen yrittäjyys- ja kasvuyritysekosysteemin toimivuutta vahvistetaan. Yksi keskeinen painopiste on laajentaa startup-keskittymä Maria 01:n toimintaa ja synnyttää sen ympärille kasvuyrityskampus.

Kohti uutta johtamis-, palvelu- ja työkuilttuuria

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kansainvälistyvä kaupunki panostaa kielten opetukseen ja englanninkieliseen koulutukseen

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan keskeisin strateginen tavoite on lisätä nuorten koulutusta, työllisyyttä sekä osallisuutta yhteiskuntaan ja lähiyhteisöön. Tavoitteena on vähentää koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrää toteuttamalla nuorten koulutus- ja yhteiskuntatutkimus ja edistämällä työelämään siirtymistä opintojen jälkeen.

Toimintaympäristön muutoksia ovat uudet opetussuunnitelmat varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa ja lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa sekä ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän, ohjauksen ja rakenteiden uudistaminen.

Kaupunkistrategian 2017–2021 toteuttaminen käynnistetään kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla vuonna 2018.

Helsingissä toteutuu koulutustakuu: perusopetuksen jälkeen kaikki saavat opiskelupaikan lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta.

Englanninkielisen koulutuksen ja varhaiskasvatuksen paikkamäärä kaksinkertaistetaan.

Ensimmäisen vieraan kielen opetus aloitetaan kaupungissa jo ensimmäiseltä luokalta.

Helsinkiläisten kielitaitoa monipuolistetaan lisäämällä kielikylpy- ja kielirikasteista opetusta ja kasvatusta.

Kiinan kielen opetusta laajennetaan. Peruskouluissa tarjonta kaksinkertaistetaan ja lukiokoulutuksessa kiinan kielen opiskelu mahdollistetaan kaikille kaupungin lukioissa opiskeleville.

Helsingissä säilytetään subjektiivinen päivähoido-oikeus ja varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus nykyisellä tasolla. Varhaiskasvatuksen maksuttomuutta edistetään siten, että sitä on tarjolla maksutta viiden vuoden iästä alkaen vähintään neljä tuntia päivässä.

Osaamiskeskus-toimintamallia, Ohjaamo-toimintamallia ja Avoimen ammattiopiston toimintaa jatketaan.

Helsingissä laaditaan maahanmuuttajien osaamistason kohottamiseksi maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelma, joka ulottuu varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen.

Kaupungin järjestämän **varhaiskasvatuksen** asiakasmäärän ennustetaan olevan yhteensä 40 450 lasta vuonna 2018 eli 335 lasta enemmän kuin vuonna 2017. Hallituksen esityksen mukaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennetaan pieni- ja keskituloisilta 1.1.2018 lähtien. Toteutuessaan tämä tulee vähentämään asiakastuloja ja mahdollisesti lisäämään varhaiskasvatuksen palvelujen käyttöä, jolloin varhaiskasvatuksen asiakasmäärä ja menot kasvavat. Perusopetuslain mukaisessa iltapäivätoi-

minnassa on 5 800 oppilasta suunnitelmakaudella. Aamutoiminnasta on käynnistynyt pilotti.

Perusopetuksessa arvioidaan vuonna 2018 olevan suomenkielisiä oppilaita noin 38 650 ja ruotsinkielisiä oppilaita noin 3 520. Ennusteen mukaan kaupungin perusopetuksen oppilasmäärien arvioidaan vuodesta 2017 vuoteen 2018 kasvavan 1 300 oppilaalla suomenkielisessä perusopetuksessa ja ruotsinkielisessä perusopetuksessa 80 oppilaalla.

Erityistä tukea tarvitsevia oppilaita on 11 prosenttia suomenkielisessä perusopetuksessa ja noin 8 prosenttia ruotsinkielisessä perusopetuksessa. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja opiskelijoiden määrä kasvaa edelleen.

Perusopetuksen uudessa opetussuunnitelmassa korostuu ilmiöpohjainen oppiminen. Tavoitteena on inklusiivinen koulu, jossa oppilaat opiskelevat omassa lähikoulussaan oman ikäryhmänsä kanssa ja jokainen oppilas saa tarvitsemansa tuen lähikoulussaan.

Suomenkielisten **lukioden** opiskelijamäärät laskevat noin 70 opiskelijalla verrattuna vuoteen 2017. Ruotsinkielisten lukioden opiskelijamäärät pysyvät vuoden 2017 tasolla. Lukiokoulutuksen valtion rahoitus muuttuu uusien erityistehtävien myötä. Nykyiset lukio-koulutuksen erityistehtävät ovat voimassa 31.7.2018 saakka. Jatkossa erityistehtävälisää myönnetään vain niille koulutuksen järjestäjille, joilla on erityinen koulutustehtävä eikä kaikille erityistehtävän saaneissa kunnassa lukiokoulutusta järjestäville kuten nyt.

Ammatillisessa koulutuksessa on käytössä kaikki opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvan mukaiset ammatillisen peruskoulutuksen paikat. Järjestämisluvut uudistuvat ammatillisen koulutuksen reformilainsäädännön tullessa voimaan 1.1.2018. Uudet järjestämisluvut perustuvat opiskelijamäärien sijasta opiskelijavuosiin eli opiskelijoiden toteutuneisiin opiskelupäiviin. Järjestämisluva kattaa tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen ja oppisopimus- ja työvoimakoulutuksen. Ammatillisen koulutuksen reformilainsäädäntö muuttaa ammatillista koulutusta ja sen toimintakulttuuria. Muutos koskee koulutukseen hakeutumista, työssä oppimista, ammatillisen koulutuksen toteutustapoja ja oppimisympäristöjä, rahoitusjärjestelmää, opettajien työtä ja opiskelijoiden työllistymisen varmistamista.

Vapaan sivistystyön toiminta rakentaa yhdessä muun kasvatus- ja koulutustoimialan kanssa elinikäisen oppimisen Helsinkiä. Erityisesti lukio- ja ammatillisen koulutuksen palvelukokonaisuuden yhteistyö avaa kuntalaisille uusia mahdollisuuksia kehittää itseään ja osaamistaan.

Kaupunkiympäristön toimiala

Asuntotuotannon ja työpaikkamäärän kasvu turvataan

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta sekä tarjoaa kaupunkiympäristön palveluja.

- Maankäyttö ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuus vastaa toimintaedellytysten luomisesta ja järjestämisestä kaupunkiympäristön kehittämiseksi, rakenteelliselle toimivuudelle ja viihtyisyydelle.
- Rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuus vastaa kaupunkiympäristön rakentamisesta sekä käytettävyydestä.
- Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuus tuottaa kaupunkiympäristön palveluja.

Toimialaan kuuluu lisäksi pelastuslaitos, joka huolehtii pelastustoimesta ja tuottaa ensihoitopalveluja siinä laajuudessa kuin palvelujen järjestäjän kanssa on sovittu, sekä liikenneliikelaitos, joka huolehtii metroliikenteestä, raitioliikenteestä ja joukkoliikenteenä järjestetystä vesiliikenteestä sekä näihin liittyvästä joukkoliikenneinfrastruktuurista.

Kaupunkistrategian mukaisesti uuden Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL 2016–2019) sopimuksen ja Kotikaupunkina Helsinki -ohjelman (AM-ohjelma) edellyttämä asuntokaavoituksen määrällinen lisääminen 600 000 kerrosalaneliömetriin (k-m²) on toimialan keskeisimpiä tehtäviä. Meneillään olevien projekti-alueiden asemakaavoituksen valmistuttua kaavoitus painottuu entistä enemmän täydennysrakentamiseen. Työpaikkamäärän kasvun turvaamiseksi varmistetaan kaavoituksella, ettei toimitilakaavavaranto vähene nykyisillä työpaikka-alueilla eikä keskustoissa.

Vihdintien kaupunkibulevardin yleissuunnitelma/kaavarunko laaditaan vuonna 2018. Malmin pikaratikan toteuttamisen edellytykset selvitetään ja tiivistetään kaupunkirakennetta mm. Viikinrannassa, Viikissä, Pihlajistossa ja Pihlajamaässä. Liikenteen päästövähennyksiä toteutetaan koko Helsingin liikenejärjestelmässä mm. pyöräilyn ja kävelyn suosiota lisäämällä samoin kuin sähköautojen, sähköbussien ja raidejoukkoliikenteen osuutta nostamalla.

Ydinkeskustan viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta edistävän kävelykeskustan merkittävämmän laajentamisen sekä keskustan läpiajoliikennettä ja sata-

mien raskasta liikennettä vähentävän maanalaisen kokoojakadun edellytykset selvitetään. Olympiaterminaalilta Kauppatorille ulottuvaa rantavyöhykettä kehitetään tavoitteena saada aikaan keskustan elinvoimaisuutta tukeva toiminnallinen kokonaisuus.

Laaditaan elinkeinopoliittiset ja muut kaupungin strategiset tavoitteet sisältävä maapoliittinen tarkastelu. Kaupungin kiinteistöjen suunnittelua, rakennuttamista, rakentamista, ylläpitoa ja omistamista linjataan kiinteistöstrategiaan sisällytetään suunnitelma sisäilmaongelmaisten rakennusten korjaamisesta tai korvaamisesta uusilla rakennuksilla. Kaupungin oma asuntotuotanto rakennuttaa 1 500 asuntoa.

Merellisen Helsingin yleissuunnitelman luonnos laaditaan vuonna 2018. Ilmastotavoitteiden mukaisesti tarkistetaan rakennusten energiatehokkuustavoitteet sekä osallistutaan päästövähennysten toimenpideohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen.

Pelastuslaitoksen ensihoitopalvelu vastaa kasvavaan ensihoidon tehtävämäärään.

HKL tulee vastaamaan länsimetron liikennöinnistä sekä radan ja metroasemien ylläpidosta. Länsimetron ollessa käynnissä metron liikennöinnin arvioidaan kasvavan noin 66 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna.

Raitioliikenteen kehittämissuunnitelman toteuttaminen lisää raitioliikenteen ajokilometrejä yhteensä noin 8 prosentilla vuodesta 2017 vuoteen 2020.

Vuoden 2018 aikana Raide-Jokeri on etenemässä toteutusvaiheeseen ja Kruunusillat-hankkeen valmistelu etenee suunnitelman mukaisesti.

HKL:n tavoiteohjelman toteuttamista jatketaan kehittämisohjelmilla, joilla parannetaan HKL:n operatiivista tehokkuutta ja turvallisuutta sekä kehitetään omaisuuden hallintaa.

Kiinteistöstrategialla pureudutaan sisäilmaongelmiin

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Keskustakirjastosta kansainvälisesti merkittävä taiteen ja vapaa-ajan keskittymä

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelut jakautuvat liikunnan, kulttuurin ja nuorison palvelukokonaisuuksiin.

- Kulttuuripalvelukokonaisuus vastaa kaupungin kulttuuripolitiikasta sekä kirjasto-, kulttuuri-, orkesteri-, museo- ja taidetoiminnoista.
- Liikuntapalvelukokonaisuus vastaa liikuntapolitiikasta, liikunnan järjestämisestä ja liikuntapaikoista sekä huolehtii leirintäalueesta.
- Nuorisopalvelukokonaisuus huolehtii nuorisotyöstä ja nuorisopolitiikasta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan keskeisimpiä tavoitteita on kaventaa kulttuurin ja vapaa-ajan toimintaan osallistumisen alueellisia ja sosiaalisia eroja sekä parantaa Helsingin houkuttelevuutta asuinpaikkana ja matkailukohteena.

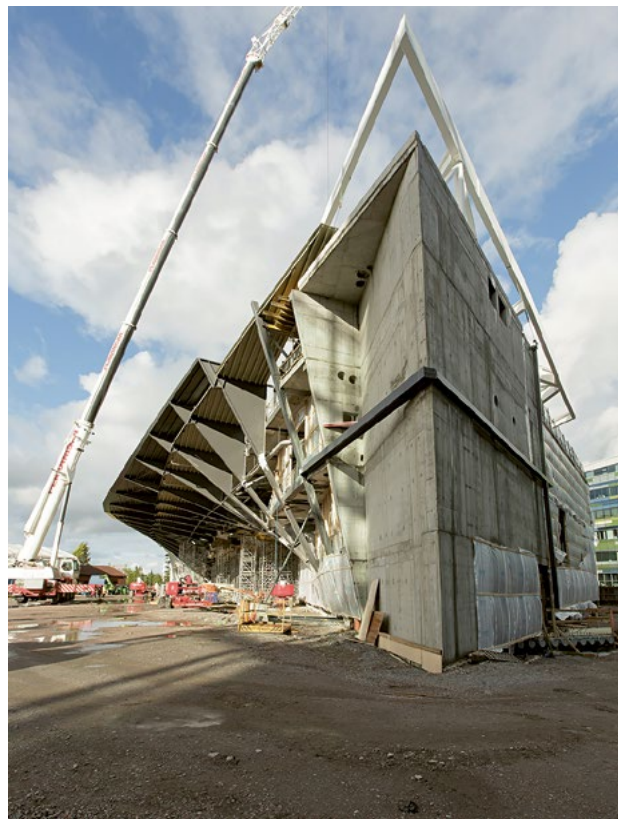
Kulttuurin alueellista saavutettavuutta tasapainotetaan alueellisilla kulttuuritaloilla, kohdennetuilla avustuksilla sekä julkisella taiteella.

Toimialalla on erityisesti kirjastojen, nuorisotilojen ja liikuntapaikkojen muodostama vahva alueellinen palveluverkko. Kulttuurin ja vapaa-ajan tilavarausjärjestelmiä kuten Varaamoa ja liikuntapalveluiden varausjärjestelmiä kehitetään. Kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut ja toimitilat ovat avoimia kaikille.

Keskustakirjasto Oodi ja Olympiastadionin perusrarannus kasvattavat mahdollisuuksia Kampin-Töölönlahden alueen voimakkaampaan brändäämiseen kansainvälisesti ensiluokkaisena taiteen ja vapaa-ajan keskittymänä.

Keskustakirjasto Oodi on toimialan digikehityksen kärkihanke. Oodi sitoo yhteen ja konkretisoi yhdessä merkittävässä kohteessa pyrkimykset fyysisten ja digitaalisten palvelujen yhtenäistämiseksi.

Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluja kehitetään tiiviissä yhteistyössä yritysten, yhteisöjen ja palvelujen käyttäjien kanssa.

Keskustakirjasto Oodin työmaa lokakuussa 2017.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaan osallistumisen eroja kavennetaan

Sosiaali- ja terveystoimiala

Perhekeskusten sekä terveys- ja hyvinvointikeskusten toimintamallit laajenevat

Taloussuunnitelmakausi 2018–2020 on sosiaali- ja terveystoimialalla suurten muutosten aikaa. Vuonna 2020 on suunniteltu toteutuvaksi valtakunnallinen maakunta- ja sote-uudistus sekä asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotin käyttöönotto.

Palvelujen kysyntä kasvaa väestön kasvaessa ja ikääntyessä ja palvelutarpeiden kasautuessa myöhäisempään ikään. Palvelutarpeisiin vastaamiseksi toiminnassa painotetaan erityisesti kuntoutumista edistäviä ja kotona asumista tukevia palveluita.

Tavoitteena on, että Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat kilpailukykyisiä. Palveluja uudistetaan määrätietoisesti sellaisiksi, jotka helsinkiläiset haluavat jatkossakin valita. Taloussuunnitelmakaudella käynnistyvät ja laajenevat perhekeskusten, terveys- ja hyvinvointikeskusten sekä monipuolisten palvelukeskusten uudet toimintamallit.

Perhekeskusmalli kokoaa lasten ja perheiden palveluja ehkäisevistä palveluista korjaaviin palveluihin. Osana toimintamallia kehitetään yhteistä lapsiperheiden neuvontaa, tilanteen selvittelyä ja palvelutarpeen arviointia.

Terveys- ja hyvinvointikeskuksessa avosairaanhoido, fysioterapia, aikuissosiaalityö, psykiatria ja päihdepalvelut sekä suun terveydenhuolto muodostavat asiakkaan kannalta toiminnallisen kokonaisuuden.

Kiireettömän hoidon saatavuutta terveysasemilla parannetaan.

Monipuolisen palvelukeskuksen toimintamalli ikääntyneille sisältää muun muassa lähipalvelut, sähköiset palvelut, jalkautuvat, etsivät ja kotiin vietävät palvelut sekä yhteistyön terveys- ja hyvinvointikeskusten ja perhekeskusten, muiden kumppaneiden ja järjestöjen sekä kolmannen sektorin kanssa. Monipuolinen palvelukeskus kokoaa kotona asumista tukevia palveluja.

Kaupunginsairaalassa painopiste on geriatriassa akuuttihoidossa ja kuntoutuksessa. Tavoitteena on, että sekä sairaala- että arviointi- ja kuntoutustoiminnassa hoitajaksot lyhenevät ja aiempaan asumiseen palaavien osuus nousee.

Psykiatria- ja päihdepalveluissa kysyntään vastataan tuotantotapoja muuttamalla ja tehtyä integraatiota hyödyntäen. Palvelurakenne kevenee laitospalveluja vähentämällä ja avohoidon eri muotoja kuten intensiivistä avohoitoa, liikkuvaa avohoitoa, psykoterapiaa ja päiväsairalapalveluja kehittämällä ja vahvistamalla. Voimavarojen oikea kohdentaminen ja toipumissuuntautuneeseen

palvelujärjestelmään siirtyminen mahdollistavat vaikuttavamman hoidon. Liikkuvat palvelumuodot mahdollistavat asiakkaan elämänpiiriin vietävät palvelut, lisäävät osallisuutta, vahvistavat kotona arjessa selviytymistä ja vähentävät psykiatrisen sairaalahoidon ja päihdelaitospalvelujen tarvetta. Psykiatrisessa avohoidossa pyritään siihen, että takaisin sairaalahoitoon hakeutuvien potilaiden määrä vähenee vuoteen 2017 verrattuna.

Suun terveydenhuollon palvelutarpeeseen vastataan muun muassa kerralla kuntoon -malleilla ja liikkuvilla suun terveyspalveluilla sekä uudentyyppisellä palvelusetelillä, joka annetaan asiakkaalle hoidon tarpeen arvion yhteydessä.

Lapsiperheiden palvelujen kokonaisuuden kehittämistä jatketaan sosiaalihuoltolain edellyttämällä tavalla. Tavoitteena on madaltaa tuen hakemisen kynnystä ja turvata tarvittava tuki perheille oikea-aikaisesti niin, että lastensuojelun asiakkuuksien tarve vähenee. Lastensuojelun sijaishuollossa palvelurakenteen keventämistä jatketaan vähentämällä laitoshuoltoa ja lisäämällä perhehoitoa.

Kehitysvammaisten yksilöllisen asumisen suunnitelma (ns. Asu-hanke) etenee suunnitelman mukaisesti. Valtioneuvoston vuonna 2010 tekemään periaatepäätökseen perustuvan ohjelman mukaan kehitysvammaisten omat laitospalvelut lakkaavat arviolta vuoden 2019 loppuun mennessä ja ne korvataan asumispalveluilla. Asumispalvelurakennetta kevennetään ja kehitysvammaisten asumispalveluissa itsenäisesti asuvien osuus kasvaa kaksi prosenttiyksikköä vuodessa.

Omaishoitoa kehitetään ja sen osuutta sekä houkuttelevuutta pyritään kasvattamaan muiden hoitomuotojen rinnalla. Omaishoitajia tuetaan omaishoitolain mukaisesti hoitopalkkioilla, vapailla ja yksilöllisesti suunnitelluilla palveluilla tarvittaessa palvelusetelitä käyttäen. Omaishoitoa kehitetään pitkäjänteisesti yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kuntien ja järjestöjen kanssa.

Toimialan tavoitteena vuonna 2018 on säilyttää talouden tasapaino ja tuottavuutta kehittämällä suunnata resursseja kaupungin ja toimialan strategian mukaisesti. Budjettitasapainoa tukevat kustannustehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen, talouden ohjauksen parantaminen, prosessien toimivuuden varmistaminen, resurssien oikea kohdentaminen, tuottavuutta parantavien innovaatioiden edistäminen sekä henkilöstöresurssien tarpeen ennakointi ja siihen vaikuttaminen.

Alppilan lukion perusrakennus valmistuu 2018.

Investoinneilla luodaan edellytykset kaupungin kasvulle

Vuoden 2018 kokonaisinvestointimenot ovat yhteensä 774,0 miljoonaa euroa, josta kaupungin (ilman liikelaitoksia) investointiosan menot ovat 592,2 miljoonaa euroa. Investointimenoihin sisältyvät aikaisemmista vuosista poiketen mm. keskustakirjaston ja Tanssin talon investoinnit bruttomääräisinä (aiemmin budjetoitu vain kaupungin osuus). Kaupungin saamat muiden tahojen maksuosuudet kyseisiin investointeihin on kirjattu tuloihin. Lisäksi aikaisempien vuosien tapaan talousarvion tuloihin ja menoihin on sisällytetty Metropolia ammattikorkeakoulun käytössä olevien kiinteistöjen myyntitulot ja myyntitulojen sijoittaminen Kiinteistöosaakeyhtiö Myllypuron kampukseen.

Liikelaitosten investoinnit ovat 181,8 miljoonaa euroa vuonna 2018. Kaupungin kokonaisinvestointimenot kasvavat vuoden 2017 talousarvioon verrattuna 111,1 miljoonaa euroa (16,8 %). Ilman edellä mainittuja investointihankkeiden muiden tahojen maksuosuuksien tulo- ja menokirjauksia kasvaisivat Helsingin investointimenot 91,6 miljoonaa euroa (14,3 %). Liikelaitosten investoinnit kasvavat yhteensä 11,5 miljoonaa euroa vuodesta 2017. Taloussuunnitelmakaudella kaupungin kokonaisinvestointimenot ovat 725 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja vuonna 2020 arviolta 732 miljoonaa euroa.

Investointiohjelman painotukset ovat kaupunkistrategian mukaisia. Rakennetun omaisuuden kunnosta huolehditaan ja rakennusten korjausvelkaa hillitään. Kaupungin kasvun edellytykset varmistetaan panostamalla asuntotuotantotavoitteen ja elinkeinoelämän edellyttämiin investointeihin sekä palveluverkon kehittämiseen. Joukkoliikenneinvestoinneilla

varmistetaan jo päätettyjen hankkeiden toteuttamisen edellytykset.

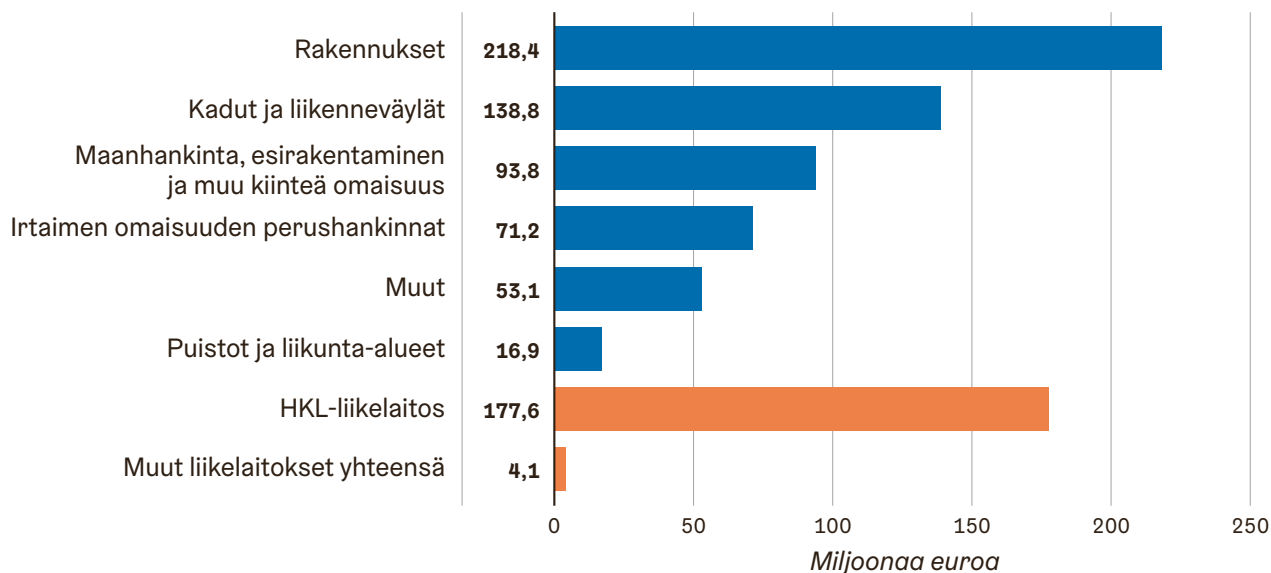
Korjausrakentamisen lähtökohtana on toimitilojen, erityisesti koulurakennusten ja päiväkotien turvallisuuden, terveellisuuden ja käyttökelpoisuuden varmistaminen. Suunnitelmakaudella korjausvelan hillintään käytetään korvaava uudisrakentaminen mukaan lukien runsas neljäsosa investointiosan menoista.

Kaupunkistrategian mukaisesti merkittävän osan investoinneista muodostaa edellytysten luominen vuonna 2016 solmitun valtion ja Helsingin seudun kuntien välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2016–2019 (MAL-sopimus) sekä vuonna 2016 hyväksytyn asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (AM-ohjelma) mukaisten asuntotuotantotavoitteiden saavuttamiselle. MAL-sopimuksessa ja AM-ohjelmassa asetettiin kaupungin tavoitteeksi luoda kaavoituksella ja tonttien luovutuksella edellytykset vähintään 6 000 asunnon rakentamiselle vuosittain. Samalla AM-ohjelmassa asetettiin tavoitteeksi luoda edellytykset nostaa asuntotuotannon määrä 7 000 asuntoon vuoteen 2019 mennessä. Suunnitelmakaudella keskeisten projektialueiden ja täydennysrakentamisen edellyttämän esirakentamisen sekä katujen ja puistojen rakentamisen osuus investointiosan menoista on noin neljäsosa.

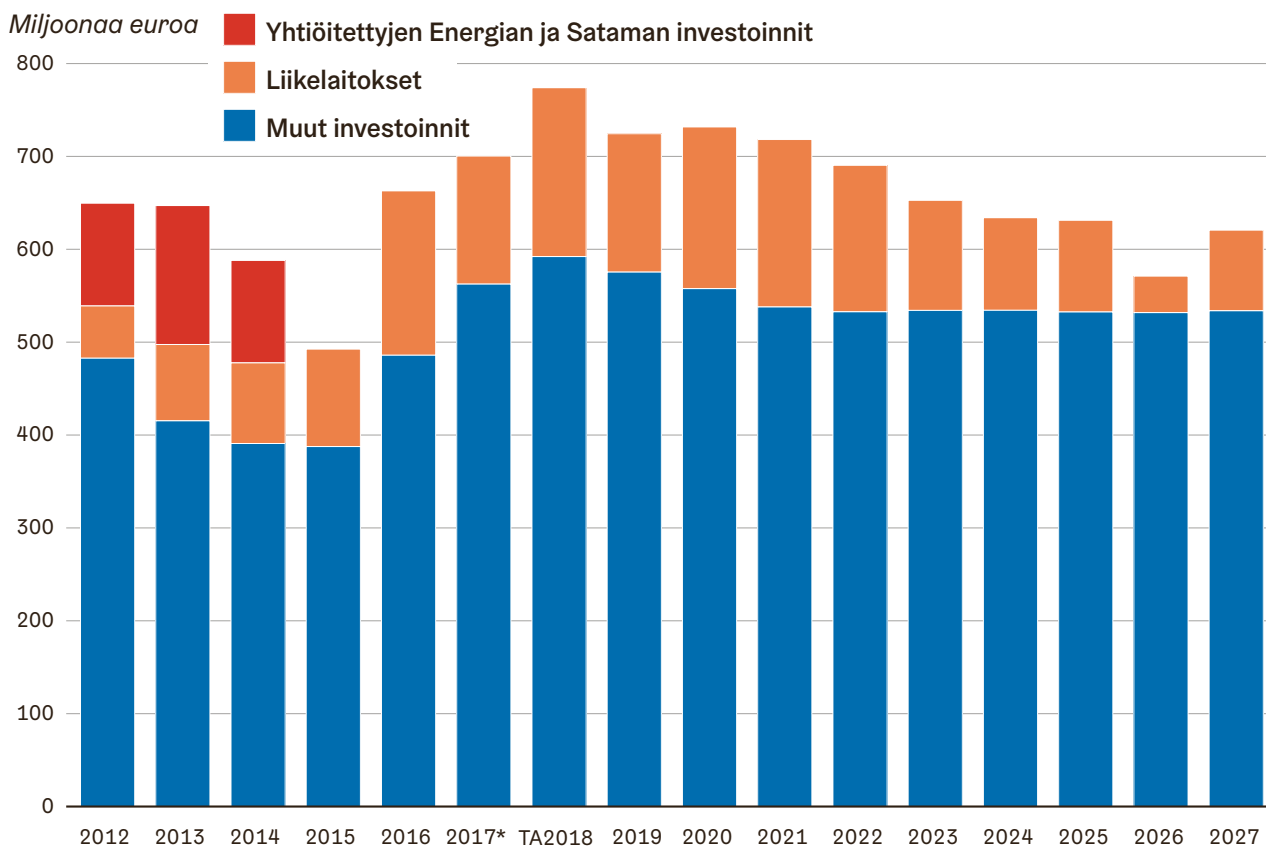
Liikelaitosten investoinnit ovat 181,8 miljoonaa euroa vuonna 2018. Liikelaitosten investoinnit muodostuvat käytännössä HKL-liikelaitoksen investoinneista, jotka ovat 177,6 miljoonaa euroa vuonna 2018. Eniten investoidaan 2000-luvun alussa hankittuja matalalattiaraitiovaunuja korvaaviin raitiovaunuihin, 35,4 mil-

Investointeja 774 miljoonalla eurolla

Investoinnit vuonna 2018

Investoinnit vuosina 2012–2027

Suurimmat investoinnit 2018–2020

Miljoonaa euroa	Hanke yhteensä 2018–27	Rakennusaika	Investoinnit TS 2018–20
Länsisatama esirakentaminen, puistot ja kadut	196,4	2008–27	118,0
Kalasataman esirakentaminen, puistot ja kadut	333,5	2008–27	102,3
Pasilan esirakentaminen, puistot ja kadut	153,5	2011–27	91,9
Kruunuvuorenrannan esirakentaminen, puistot ja kadut	103,6	2010–27	40,5
Keskustakirjasto	96,0	2015–19	45,6
Stadin ammattiopiston tekniikan ja liikenteen alan lisätilat, Roihupellon kampus, 1. vaihe	35,4	2018–20	34,0
Jakomäen sydän / yhtenäisen peruskoulun sekä nuoriso- ja päiväkotitilojen rakentaminen	30,0	2019–20	28,9
Kruunusillat*	95,7	2018–27	27,2
Aleksis Kiven peruskoulu	27,2	2015–18	26,3
Jätkäsaaren peruskoulun uudisrakennus	30,8	2015–17	23,3

* Jalankulun ja pyöräilyn osuus. Joukkoliikenteen kustannusosuus HKL:n investointiohjelmassa.

joonaa euroa. Muita suuria investointikohteita ovat nykyisen raitiovaunuhankinnan maksut 16,1 miljoonaa euroa, metroasemien peruskorjaukset 11 miljoonaa euroa, vanhojen metrovaunujen peruskorjaukset 11 miljoonaa euroa ja metron kulunvalvonnan uusiminen 7,2 miljoonaa euroa.

Liikelaistosten investoinnit ovat vuonna 2019 yhteensä 149 milj. euroa ja vuonna 2020 yhteensä 174 milj. euroa.

HKL:n investointiohjelma 10-vuotiskaudelle sisältää 1,2 miljardin euron edestä investointeja, jonka lisäksi varaudutaan Ruskeasuon uuden varikon toteuttamiseen mahdollisesti yhtiömuotoisena noin 75 miljoonalla eurolla. Siten 10-vuotiskauden kokonaisinvestoinnit olisivat noin 1,3 miljardia euroa.

Vuosien 2018–2027 investointiohjelmassa on sekä Helsingin kaupungin että HKL-liikelaitoksen investointiohjelmassa varauduttu Raide-Jokerin ja Kruunusillat-hankkeen tavoiteaikataulujen mukaiseen toteutukseen.

Uusien alueiden investoinnit mahdollistavat myös myyntitulojen saamisen kaupungin omistamista maista. Kokonaisuudessaan kiinteän omaisuuden myynnistä arvioidaan saatavan suunnitelmakauden 2018–2020 aikana vuosittain noin 100 miljoonaa euroa.

Vuonna 2018 arvioidaan myytävän kaupungin ydintoiminnan kannalta tarpeettomia rakennuksia ja osaketiloja 20 miljoonalla eurolla. Taloussuunnitelmavuosina 2019–2020 arvioidaan vuosittaisiksi myyntituloiksi 15 milj. euroa. Myyntikohteiden valinnan lähtökohtana on korjausvelan ja korjaustarpeen sekä ylläpitokustannusten pienentäminen ottaen

huomioon myös kohteista mahdollisesti saatavat vuokraustuotot.

Keskeiset projektialueet esirakentamisen painopisteinä

Kiinteistöjen ostoon, maanhankintaan ja kaavoitus-korvauksiin on talousarviovuodelle varattu yhteensä 13,3 miljoonaa euroa ja vastaavasti suunnitelma-vuosille 2019–2020 yhteensä 12,0 miljoonaa euroa vuosittain.

Esirakentamiseen, täyttötöihin ja muihin alueiden käyttöönoton edellyttämiin toimenpiteisiin on talousarviossa varattu yhteensä 80,5 miljoonaa euroa (ml. täydennysrakennuskorvaukset). Kasvua edellisestä vuodesta on noin 20 prosenttia. Eniten määrärahaa on osoitettu Kalasatamaan, 27,17 miljoonaa euroa. Projektialueiden ulkopuolella tehtävän täydennysrakentamisen edellyttämiin selvityksiin, toimenpiteisiin ja esirakentamiseen on varattu yhteensä noin 20,8 miljoonaa euroa. Suunnitelmavuonna 2019 esirakentamiseen sekä muihin alueiden käyttöönoton edellyttämiin toimenpiteisiin on arvioitu tarvittavan 68,2 miljoonaa euroa. Suunnitelmavuoden 2020 arvioitu tarve on 76,1 miljoonaa euroa.

Rakennusten korjausvelka hallintaan

Rakennusten uudis- ja lisärakennushankkeisiin sekä korjaushankkeisiin on varattu yhteensä 218,4 miljoonaa euroa vuodelle 2018. Tästä uudis- ja lisärakennushankkeisiin ja niiden suunnitteluun on varattu

Rakennukset, suurimmat uudisrakennushankkeet 2018

Miljoonaa euroa	Kustannukset yhteensä	Rakennusaika	Investoinnit 2018
Kasvatus- ja koulutustoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet			
Jätkäsaaren peruskoulun uudisrakennus	30,8	2017–19	12,4
Vesalan yläaste, koulun laajennus yhtenäiseksi peruskouluksi	14,8	2018–19	7,4
Lpk Lauttasaari-Dh Drumsö, uudisrakennus	9,4	2018–27	6,0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan uudis- ja lisärakennushankkeet			
Keskustakirjasto*	96,0	2015–19	27,8
Muut kohteet			
Staran ja liikunapalveluiden Vuosaaren yhteinen tukikohta, Roihupellon korvaavat tilat	35,4	2018–20	34,0

* Kaupungin osuus kustannuksista.

Rakennukset, suurimmat korjausrakennushankkeet 2018

Miljoonaa euroa	Kustannukset yhteensä	Rakennusaika	Investoinnit 2018
Kasvatus- ja koulutustoimialan korjausrakennushankkeet			
Alppilan lukion perusparannus	22,3	2017–18	12,0
Botby grundskola, perusparannus	14,8	2018–19	7,4
Ressun lukio	15,6	2018–19	7,9
Kaupunkiympäristötoimialan korjausrakennushankkeet			
Hakaniemen kauppahallin perusparannus	12,5	2018–19	3,5
Sosiaali- ja terveystoimialan korjausrakennushankkeet			
Sofianlehdon A-talon toiminnallinen muutos: toimintakeskus, kehitysvammapoliklinikka ja LAH-tilat	7,4	2017–18	3,8

HKL:n suurimmat investoinnit 2018–2020

Miljoonaa euroa	Investoinnit 2018–27	Investoinnit TS 2018–2020
Raide-Jokeri, raitiorata/sähkö	123,7	59,9
Ruskeasuon raitiovaunuvarikko, toteutus mahdollisesti yhtiömuotoisena osittain	89,8	49,8
Uudet raitiovaunut, nykyisten variotram-vaunujen korvausinvestointi	43,4	43,4
Metroasemien korjaukset ja kehittäminen	92,2	40,4
Raide-Jokeri, raitiovaunut	90,8	36,0
Olemassa olevien raitioratojen peruskorjaukset ja muutokset	69,8	34,0
Metrovaunujen peruskorjaukset	41,2	30,9
Raide-Jokeri, varikko	48,9	24,7
Kruunusilta, raitiorata/sähkö ja sillat*	157,1	24,4
Kantakaupungin raitioliikenteen laajentaminen (Railin hankkeet)	56,2	22,8

* Joukkoliikenteen kustannusosuus.

103,9 miljoonaa euroa, korjaushankkeisiin ja niiden suunnitteluun 112,6 miljoonaa euroa sekä kaupungintalokorttelien kehittämiseen 1,9 miljoonaa euroa. Suunnitelmavuonna 2019 rakennusinvestointeihin on arvioitu tarvittavan 250,8 miljoonaa euroa ja suunnitelmavuonna 2020 tarpeen arvioidaan olevan 232,9 miljoonaa euroa.

Uudisrakentamisen pääpaino ohjelmakaudella 2018–2027 on uusien alueiden palvelurakennusten, korvaavien uudisrakennusten sekä ammatillisen koulutuksen opetustilaisyyksien toteuttamisessa. Merkittävimpiä uudis- ja lisärakennushankkeita vuosina 2018–2027 ovat keskustakirjasto, ammatillisen opetuksen lisätilat Roihupeltoon, Jätkäsaaren peruskoulu, Jakomäen sydän – alueen uusi yhtenäinen peruskoulu sekä nuoriso- ja päiväkotitilat, Kala-sataman korttelitalo, Keski-Pasilan peruskoulu sekä rakentamispalveluliikelaitos Staran sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluiden Vuosaaren työtukikohta.

Korjausrakentamisen ohjelmoinnin lähtökohtana on toimitilojen, erityisesti koulurakennusten ja päiväkotien käyttökelpoisuuden, terveellisyys ja turvallisuuden varmistaminen. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan rakennusten korjausvelan hillitsemiseen käytetään vuonna 2018 korvaava uudisrakentaminen mukaan lukien yhteensä 150 miljoonaa euroa. Korjausvelan kasvun rajoittamiseksi käytetään suunnitelmakaudella 2018–2027 keskimäärin 150 miljoonaa euroa vuodessa korjaushankkeisiin ja keskimäärin 30 miljoonaa vuodessa korvaavaan uudisrakentamiseen.

Merkittävimpiä yksittäisiä korjaushankkeita suunnitelmakaudella 2018–2027 ovat Töölön kisa-halin ja Finlandia-talon perusparannus. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan merkittävimpiä korjauskohteita ovat Aleksis Kiven koulu, Alppilan lukio, Maunulan ala-aste, Tahvonlahden ala-aste ja Botby grundskola.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan perusparannus- ja korvaaviin uudisrakennushankkeisiin on vuosille 2018–2022 merkitty yhteensä noin 630 miljoonaa euroa. Tällä määrärahalla on mahdollista toteuttaa noin 60 koulu- ja päiväkotirakennuksen perusparannukset tai korvaavat uudisrakennukset.

Suorien investointien lisäksi kaupunki toteuttaa uudishankkeitaan myös vuokra- ja osakekohteina sekä kiinteistöyhtiömuotoisina. Merkittävimpiä kiinteistöyhtiömuotoisina suunniteltuja uudishankkeita ovat rakenteilla oleva Metropolia ammattikorkeakoulun käyttöön tarkoitettu Myllypuron kampusrakennus sekä vuosille 2017–2019 merkitty kaupunkiympäristön toimialan yhteinen tilahanke.

Tanssin talo -hanke toteutetaan uudisrakennuksena ja peruskorjauksena kaupungin kokonaan omistaman Kiinteistö Oy Kaapelitalon omistukseen.

Rakennusten peruskorjaamiseen ja korvaavaan uudisrakentamiseen panostetaan

Uudisrakennus rahoitetaan Jane ja Aatos Erkon säätiön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksilla sekä kaupungin 6,4 milj. euron rahoitusosuudella. Kiinteistö Oy Kaapelitalo vastaa peruskorjauksen rahoituksesta.

Katu- ja liikenneväylärakentamisella vastataan nousevaan asuntotuotantotavoitteeseen

Katu- ja liikenneväyläinvestointeihin on talousarviossa varattu 138,8 miljoonaa euroa, joka on noin 24 prosenttia vuoden 2017 määrärahaa enemmän. Kasvavalla investointimäärärahalla vastataan vuodelle 2019 asetettuun nousevaan asuntotuotantotavoitteeseen. Suunnitelmakaudella investointien arvioidaan olevan 132,5 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja 133,1 miljoonaa euroa vuonna 2020.

Asuntotuotantoa palvelevat katuinvestoinnit jatkuvat keskeisten projektialueiden ulkopuolella olevissa kohteissa mm. Viikinmäessä, Vuosaaressa, Tankovainiolla ja Naulakallion alueella. Työpaikkarakentamisen kannalta tärkein alue on Kivikko.

Rakennetun omaisuuden kuntoon panostetaan mm. lisäämällä siltojen peruskorjausmäärärahoja. Suuria siltojen peruskorjauskohteita suunnitelmakaudella ovat Paciuksenkadun silta, Vuosaaren silta, Lauttasaaren silta, Herttoniemen ratasilta, Latokartanon silta ja Rajakylän silta.

Joukkoliikenteen kehittämisen määrärahalla varaudutaan jatkamaan runkolinjan 500 (nykyisin linja 58) toteutusta välillä Munkkivuori – Herttoniemi vuonna 2018 ja runkolinjaa 570 välillä Mellunmäki-Tikkurila vuosina 2018–2019.

Liikennejärjestelyhankkeet kohdistetaan erityisesti turvallisuutta edistäviin liittymä-, risteys- ja kaisla- ja rajajärjestelyihin, jotka tukevat myös joukko- ja muun liikenteen sujuvuutta. Määrärahassa varaudutaan myös älyliikenteen järjestelmien kehittämiseen.

Kaupungin aluerakentamiskohteet

Alue	Aikajänne	Asukkaat	Työpaikat
Alppikylä	2008–2019	2 000	
Honkasuo	2009–2025	2 000	
Kalasatama	2009–2040	25 000	10 000
Keskusta			200 000
Koivusaari	2012–2030	5 000	4 000
Kruunuvuorenranta	2013–2030	12 500	800
Kuninkaantammi	2009–2025	5 500	1 000
Länsisatama	2009–2030	25 000	10 000
Malmi lentokentän alue	2019–2045	25 000	2 000
Myllypuro	2007–2030	10 000	5 500
Pasila	2010–2040	30 000	50 000
Viikki-Kivikko	1989–2020	23 500	9 000
Vuosaari	1989–2027	40 000	6 000
Östersundom	2020–2060	80–100 000	15–30 000

Lisäksi 1,6 milj. m² toimisto-, myymälä- ja asiakaspalvelutiloja

Jopa 17 000 matkustajaa / vrk

Tulevaisuudessa Pasilan asemalla joukkoliikenne-matkustajia yli 120 000 / vrk

Östersundomin luvut ovat yleiskaavaehdotuksesta (Sipoo, Vantaa, Helsinki)

Täydennysrakentamista

Alppikylä-Jakomäki	10 v. aikana	1 600	
Herttoniemi	10 v. aikana	5 500	
Laajasalo	15 v. aikana	6 000	
Lauttasaari	10 v. aikana	1 400	
Mellunkylä-Kontula	10 v. aikana	5 500	
Raide-Jokerin reitin varteen	20 v. aikana	25 000	10 000
Sairaala-alueet	2025 mennessä	3 000	
Siltamäki-Suutarila-Tapulikaupunki	10 v. aikana	1 900	

300 000 m² asuinrakentamista, palveluita ja liiketilaa

Noin 30 % Raide-Jokerin asukasmäärästä sisältyy myös Viikin ja Myllypuron ilmoitettuihin asukasmääriin.

Pyöräilyn ja jalankulun väyliin osoitettu määrä-raha käytetään ensi sijassa pyöräliikenteen tavoite-verkon toteuttamiseen kantakaupungissa sekä ns. baanaverkon laajentamiseen. Myös nykyistä pyöräliikenteen verkostoa täydennetään ja parannetaan eri puolilla kaupunkia.

Projektialueiden toteutus etenee

Keskeisille projektialueille ja Kruunusillat-hankkeeseen osoitetut katurakentamisen määrärahat ovat vuonna 2018 yhteensä 82,3 miljoonaa euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna kasvua on noin 39 prosenttia. Eniten määrärahaa arvioidaan käytettävän Pasilassa, 39 miljoonaa euroa. Kalasatamassa katuja ja liikenneväyliä arvioidaan rakennettavan 15,2 miljoonalla eurolla, Länsisatamassa 10,4 miljoonalla eurolla ja Kruunuvuorenrannassa 6,9 miljoonalla eurolla. Lisäksi Kruunusillat-hankkeeseen arvioidaan käytettävän 4,2 miljoonaa euroa katurakentamisen määrärahoja. Kruunusillat-hankkeen toteuttamiskustannuksiin on joukkoliikenteen kustannusosuu-den osalta varauduttu myös HKL:n investointiohjelmassa.

Puisto- ja liikunta-rakentamiseen investoidaan

Talousarviossa on varattu yhteensä 16,9 miljoonaa euroa puistojen ja liikunta-alueiden rakentamiseen. Suunnitelmakaudella vuoden 2019 arvioitu tarve on 16,4 miljoonaa euroa ja vuoden 2020 tarve 17,4 miljoonaa euroa.

Puistojen uudisrakentaminen keskittyy suurten asuntotuotantokohteiden puistohankkeisiin erityisesti keskisen, koillisen ja itäisen suurpiirin alueilla sekä keskeisillä projektialueilla.

Puistojen peruskorjausinvestoinneilla tehtävät toimenpiteet ovat paljolti leikkipaikkojen ja -puistojen välineiden uusimista, käytävä- ja oleskelualueiden parantamista sekä laite- ja kalustekannan ajanmukaistamista nykyisten vaatimusten mukaisiksi.

Liikuntapaikkojen ja ulkoilualueiden rakentamiseen osoitetulla 4,7 miljoonan euron määrärahalla toteutetaan mm. rantarakenteisiin, venelaitureihin, veneväyliin, kenttiin ja katsomoihin, ulkoilureitteihin ja uimarantoihin liittyviä investointeja. Liikunta-alueiden rakennuksiin kohdistuvia investointeja toteutetaan talonrakentamiseen varattujen määrärahojen puitteissa. Lisäksi keskeisille projektialueille tulevat liikunta-alueet toteutetaan projektialueiden puistoihin ja liikunta-alueisiin varatuilla määrärahoilla. Mm. Jätkäsaaren liikuntapuisto toteutetaan peräkkäisinä vaiheina vuosina 2018–2022.

Lisää investointeja digitaalisiin ratkaisuihin

Helsingin tavoitteena on olla maailman parhaiten digitalisaatiota hyödyntävä kaupunki maailmassa. Helsingissä hyödynnetään koko kaupunkia kaikenikäisten oppimisen tilana. Digitaalinen teknologia rikastuttaa oppimista ja mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman oppimisen.

Digitaaliset palvelut parantavat kasvatukseen ja koulutukseen hakeutumista ja siirtymistä koulutuksen nivelvaiheissa.

Kaupunkistrategian mukaisesti Helsinki lisää investointeja palveluiden ja oppimisympäristöjen edellyttämiin digitaalisiin ratkaisuihin.

Joukkoliikennettä kehitetään

HKL-liikelaitoksen vuoden 2018 suurin yksittäinen investointihanke on 2000-luvun alussa hankittuja matalalattiaraitiovaunuja korvaavat raitiovaunut, 35,4 miljoonaa euroa. Muita suuria investointikohteita ovat nykyisen raitiovaunuhankinnan maksut, metroasemien peruskorjaukset ja vanhojen metrovaunujen peruskorjaukset.

HKL:n vuosien 2018–2027 investointien yhteissumma on 1,2 miljardia euroa. Vuosien 2018–2027 suurin yksittäinen investointihanke on Raide-Jokeri, 263,3 miljoonaa euroa, johon sisältyvät uudet raitiovaunut, 90,8 miljoonaa euroa ja raitiorata- ja varikkoinvestoinnit, 172,6 miljoonaa euroa. Rata- ja varikko-varaus sisältää vain Helsingin kaupungin osuuden.

Kruunusillat-hankkeeseen on HKL:n investointiohjelmassa vuosille 2018–2027 varattu 235,5 miljoonaa euroa. Kruunusillat-hanketta varten hankittavaan uuteen raitiovaunukalustoon on varattu investointiohjelmakaudella 56,4 miljoonaa euroa sekä rataa, siltaa ja varikkoon yhteensä 179,1 miljoonaa euroa. Kruunusillat-hankkeen katujen ja siltojen rakentamiseen on varauduttu myös kaupunginhallituksen keskeisten projektialueiden katurakentamiseen varatuissa erillismäärärahoissa yhteensä 95,7 miljoonalla eurolla vuosina 2018–2027.

Uusia raitiovaunuja hankitaan, metro-asemia ja -vaunuja peruskorjataan

Merkittävät rakennus- hankkeet 2018

Vantaa

Sipoo

Korjaushanke

Uudishanke

Toimialat

Kasvatus ja koulutus

Kaupunki- ympäristö

Kulttuuri ja vapaa-aika

Sosiaali- ja terveystoimi

Muut

Vesalan yläaste
2018–2019

Naulakallion asuinalue
2017–

Tankovainion asuinalue 2
2017–

Botby grundskola
2017–2019

Myllypuron kampus
2016–2019

**Staran ja liikuntapalveluiden
Vuosaaren tukikohta**
2017–2019

Palvelukeskus Albatross Oy
2017–2018

**Mustakiven korttelitalo,
päiväkoti ja koulu**
2018–2019

Stadin ammattiopisto
2015–2018

Roihuvuoren monipuolinen palvelukeskus
2017–2018

**Itäväylän
meluaste**
2017–2019

**Päiväkoti
Yliskylä**
2017–2018

**Päiväkoti Borg-
ströminmäki**
2017–2018

**Kruunuvuoren-
rannan kadut**
2010–

Kartassa on esitetty pääasiassa yli miljoonan euron suuruiset hankkeet. Kartassa esitettyjen kohteiden lisäksi toteutetaan useita kustannuksiltaan pienempiä kohteita.

Talonrakennushankkeiden osalta lisää kohteita löytyy talousarvion liitteenä 5 olevasta talonrakennushankkeiden rakentamishajelmasta.

Katujen ja viheralueiden työkohteet päivittyvät talousarvion lopullisen hyväksymisen jälkeen verkkosivulle:

kartta.hel.fi/link/3DaRWy

Helsingin kaupungin tuloslaskelma 2016–2020

Tuhatta euroa

	Käyttö 2016	Talousarvio 2017	Ennuste 2017	Talousarvio 2018	Talous- suunnitelma 2019	Talous- suunnitelma 2020
Toimintatulot						
Myyntitulot	329 068	336 968	316 912	361 067	350 363	352 980
Maksutulot	227 627	220 486	220 583	207 096	207 641	208 341
Tuet ja avustukset	112 333	39 612	48 494	48 081	48 048	47 083
Vuokratulot	359 202	379 590	378 947	388 873	398 759	404 374
Muut toimintatulot	53 239	42 672	225 141	150 999	149 123	149 219
Toimintatulot	1 081 469	1 019 329	1 190 077	1 156 116	1 153 934	1 161 996
Valmistus omaan käyttöön	117 111	116 832	113 478	118 512	118 512	118 512
Toimintamenot						
Palkat	-1 349 744	-1 387 484	-1 365 028	-1 391 283	-1 412 184	-1 451 658
Henkilösivumeno	-446 240	-419 875	-402 848	-403 874	-406 814	-419 765
Palvelujen ostot	-1 640 090	-1 680 768	-1 699 372	-1 750 483	-1 783 897	-1 832 789
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-193 134	-182 561	-196 134	-196 097	-196 273	-195 552
Avustukset	-443 696	-322 331	-381 740	-327 961	-328 368	-330 129
Vuokrat	-186 065	-211 819	-198 523	-229 166	-233 364	-243 455
Muut menot	-7 097	-25 794	-14 213	-18 723	-18 849	-18 970
Toimintamenot	-4 266 066	-4 230 634	-4 257 858	-4 317 587	-4 379 749	-4 492 318
Toimintakate	-3 067 486	-3 094 473	-2 954 304	-3 042 959	-3 107 303	-3 211 809
Verotulot	3 205 605	3 133 400	3 378 350	3 355 000	3 466 000	3 570 000
Valtionosuudet	316 330	220 000	220 000	175 000	175 000	175 000
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot	82 825	82 840	79 575	79 590	77 680	75 100
Muut rahoitustulot	50 551	29 299	26 374	45 248	45 248	45 248
Korkomenot	-18 006	-32 438	-20 515	-28 893	-33 604	-44 383
Muut rahoitusmenot	-442	-1 800	-2 034	-1 800	-1 800	-1 800
Vuosikate	569 377	336 828	727 446	581 186	621 221	607 356
Poistot	-337 209	-367 123	-367 105	-358 490	-364 252	-366 929
Satunnaiset erät	238 012	141 694	100			
Tilikauden tulos	470 180	111 398	360 441	222 696	256 969	240 427
Poistoeron muutos	-13 908	3 099	3 047	2 767	2 647	2 448
Varausten muutos	16 300	-563	-2 060	-2 560	-3 055	-3 892
Rahastojen muutos	-7 533	6 925	7 965	7 900	7 800	5 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	465 039	120 859	369 393	230 803	264 361	243 983

Helsingin kaupungin rahoituslaskelma 2016–2020

Tuhatta euroa

	Käyttö 2016	Talousarvio 2017	Ennuste 2017	Talousarvio 2018	Talous- suunnitelma 2019	Talous- suunnitelma 2020
Toiminnan rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate	569 378	336 174	727 446	581 186	621 221	607 356
Satunnaiset erät	238 012	141 694	100			
Tulorahoituksen korjauserät	-251 476	-154 074	-177 593	-109 279	-105 979	-105 978
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-662 960	-662 650	-700 432	-773 945	-724 666	-731 879
Rahoitusosuudet investointimenoihin	18 806	3 694	11 000	18 713	6 985	29 658
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	-247 049	138 414	197 493	124 194	120 379	119 978
Toiminnan ja investointien rahavirta	158 809	-196 748	58 014	-159 131	-82 061	-80 865
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset	-9 912	-84 350	-31 152	-104 950	-101 550	-50 150
Antolainasaamisten vähennykset	67 330	66 870	64 909	70 170	77 720	78 620
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	110 000	294 500	50 000	135 000	120 000	120 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-320 729	-185 467	-115 308	-119 967	-105 562	-105 290
Lyhytaikaisten lainojen muutos						
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset	173 934	-11 816	-3	49 642	25 744	14 816
Rahoituksen rahavirta	20 623	79 737	-31 553	29 895	16 352	57 996
Vaikutus maksuvalmiuteen	179 432	-117 011	26 460	-129 236	-65 709	-22 869

Sosiaali- ja terveystoimiala, määrä- ja taloustavoitteet

1000 kpl.

	Tilinpäätös 2016	Talousarvio 2017	Ennuste 2017	Talousarvio 2018	Talous- suunnitelma 2019	Talous- suunnitelma 2020
Terveysneuvonta, terveydenhoitaja, käynti	222	225	220	225	227	227
Terveysneuvonta, lääkärikäynti	54	59	59	58	57	57
Kouluterveydenhuolto, terveydenhoitaja, käynti	108	122	112	114	114	114
Opiskeluterveydenhuolto, terveydenhoitaja, käynti	46	50	47	48	48	48
Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, lääkärikäynti	23	22	22	22	22	22
Lastensuojelun perhehoito, hoitovrk	324	325	327	328	328	328
Lastensuojelun laitoshoido, hoitovrk	192	194	189	191	191	191
Läheisverkostosijoitukset, hoitovrk	13	10	13	13	13	13
Kasvatus- ja perheneuvonta, käynti	21	21	21	21	21	21
Lapsiperheiden kotipalvelu, käynti	24	36	29	28	30	30
Terveysaseman lääkärin vastaanotto, käynti	500	490	490	480	470	470
Terveysaseman lääkärin vastaanotto, muu asiointi	275	280	290	300	300	300
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, käynti	433	420	430	410	410	410
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, muu asiointi	339	330	360	350	370	370
Suun terveydenhuolto, käynti	539	530	525	530	530	530
Pkl-vastaanotto, käynti ¹	55	55	59	48	48	48
Pkl-vastaanotto, muu asiointi ¹	22	23	24	21	21	21
Sisätautien päivystyspoliklinikka, käynti	46	45	45	45	45	45
Terveyskeskuspäivystys, käynti	141	127	141	135	135	135
Päivystyksen psykiatrian pkl, käynti ²	0	0	0	9	9	9
Psykiatrian avohoito, käynti ²	180	182	186	175	173	173
Psykiatrian avohoito, muu asiointi	63	53	64	70	70	70
Psykiatrian vuodeosastohoitopäivät	71	74	70	70	70	70
Psykiatrian avohoitopäivä	76	75	70	60	60	60
Polikliininen päihdehuolto, as. käynnit vuoden aikana	61	61	64	65	67	67
Korvaushoito, käynnit vuoden aikana	132	130	135	140	140	140
Päihdehuollon asumispalvelut, asumisvuorokaudet yht.	73	63	76	75	75	75
Päihdehuollon laitoshuolto, hoitovuorokaudet yht.	36	40	36	33	33	33
Kotihoito, käynti	2 902	2 850	2 900	2 900	2 900	2 900
Kotihoito, muu asiointi	244	300	283	400	400	400
Somaattinen sairaalahoido, päättäneet hoitojaksot	26	33	29	28	28	28
lääkkäiden ympärivuorokautinen palveluasuminen, vrk	1 035	1 100	1 050	1 100	1 120	1 140
lääkkäiden ympärivuorokautinen laitoshoido, vrk	413	400	400	400	380	360

1 Neurologian siirto HUSiin vähentää suoritteita vuodesta 2018 eteenpäin.

2 Päivystyksen psykiatrian poliklinikakäynnit erotettu vuodelle 2018 psykiatrian avohoitokäynneistä.

Kasvatus- ja koulutustoimiala, taloustavoitteet

Euroa

	Ennuste 2017	Talousarvio 2018	Talous- suunnitelma 2019	Talous- suunnitelma 2020
Varhaiskasvatus ja esiopetus				
Keskimääräiset nettomenot €/lapsi*				
Suomenkielinen varhaiskasvatus	8 818	9 273	9 419	9 585
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	10 585	10 832	10 579	11 007
Keskimääräiset nettomenot €/oppilas/opiskelija*				
Suomenkielinen esi- ja perusopetus	9 260	9 188	9 137	9 212
Suomenkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	7 968	7 848	7 960	8 306
Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus	9 849	9 993	9 895	9 784
Ruotsinkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	8 585	8 806	9 158	9 152
Ammatillinen koulutus	9 937	11 278	11 271	11 570
Kaupungin tuottamat koulutuspalvelut				
Vapaa sivistystyö nettomenot €/opetustunti*				
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	116	118	119	123
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö	140	140	166	166

* Kyseessä keskimääräinen hinta

Kasvatus- ja koulutustoimiala, suoritettavoitteet

1000 kpl.

	Tilinpäätös 2016	Talousarvio 2017	Ennuste 2017	Talousarvio 2018	Talous- suunnitelma 2019	Talous- suunnitelma 2020
Varhaiskasvatus ja esiopetus						
Suomenkielinen varhaiskasvatus						
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.2016	37 012	37 769	37 596	38 096	38 596	39 096
Omissa päiväkodeissa 31.12.	22 052	22 759	23 229	23 579	23 929	24 279
Ostopalvelupäiväkodeissa 31.12. (sis. maksusit.)	210	290	290	290	290	290
Perhepäivähoidossa 31.12.	1 000	997	951	951	951	951
Lasten kotihoidontuki, lapset 31.12.	8 900	8 706	8 423	8 423	8 423	8 423
Yksityishoidontuki, lapset 31.12.	3 237	3 396	3 411	3 536	3 661	3 786
Kerhoissa, lapset 31.12.	1 500	1 500	1 200	1 225	1 250	1 275
Esiopetus, perusopetuksessa	113	121	93	93	93	93
Perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan oppilaat	5 600	5 400	5 807	5 800	5 800	5 800
Kaupungin järjestämässä iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	1 400	1 400	1 560	1 400	1 400	1 400
Muiden järjestämässä avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	4 200	4 000	4 247	4 400	4 400	4 400
Suomenkielinen perusopetus	36 441	37 348	37 428	38 646	39 790	40 916
Suomenkielinen lukiokoulutus						
Lukiokoulutus	7 105	7 248	7 142	7 177	7 207	7 192
Valmistava opetus	52	52	47	52	52	52
Ammatillinen koulutus opiskelijavuosina*	9 399	9 574	9 574	9 588	9 678	9 678
Valtionosuuteen oikeuttava koulutus	7 840	7 857	7 857	7 857	7 857	7 857
Valtionosuuteen oikeuttava lisäkoulutus	148	150	150	150	150	150
Oppisopimuskoulutus	1 411	1 567	1 567	1 581	1 671	1 671
Muu ammatillisen koulutuksen järjestämä koulutus						
Maksullinen palvelutoiminta henkilötyövuosina	300	300	300	300	300	300
Työpajatoiminta, opiskelijamäärä henkilötyövuosina	137	132	132	132	132	132
Perusopetuksen lisäopetus oppilasmäärä	40	40	40	40	40	40
Suomenkielinen vapaa sivistystyö						
Opetustunnit	102 500	101 500	102 500	101 500	101 500	101 500
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	78 000	78 000	78 000	76 000	76 000	76 000
Kokeileva, Integroiva, Strateginen opetus	12 500	15 000	15 000	14 500	14 500	14 500

* Opiskelijamäärä × 0,9.

1000 kpl.

	Tilinpäätös 2016	Talousarvio 2017	Ennuste 2017	Talousarvio 2018	Talous- suunnitelma 2019	Talous- suunnitelma 2020
Ruotsinkieliset palvelut						
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus						
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.2016	2 265	2 348	2 340	2 356	2 443	2 487
Omissa päiväkodeissa 31.12.	1 875	1 943	1 940	1 970	2 045	2 085
Ostopalvelupäiväkodeissa 31.12. (sis. maksusit.)	190	200	205	200	200	200
Perhepäivähoidossa 31.12.	123	120	95	95	95	95
Esiopetus, perusopetuksessa	77	85	100	91	103	107
	3 399	3 445	3 442	3 524	3 568	3 656
Ruotsinkielinen perusopetus						
	1 221	1 214	1 205	1 215	1 215	1 215
Ruotsinkielinen lukiokoulutus						
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö						
Opetustunnit	22 500	22 500	23 000	22 500	22 500	22 500
Opiskelijamäärä	6 300	6 300	6 600	5 700	5 700	5 700
Kurssilaiset, ilmoittautuneet opiskelijat	18 500	18 500	17 500	17 000	17 000	17 000
Opintonsa loppuunsaattaneiden maahanmuuttajien määrä	15	15	15	15	15	15
Kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut yhteensä	39 277	40 117	39 936	40 452	41 039	41 583
Perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminta	5 600	5 400	5 807	5 800	5 800	5 800
Kaupungin tuottaman perusopetuksen oppilaat yhteensä	39 840	40 793	40 870	42 170	43 358	44 572
Kaupungin tuottaman lukiokoulutuksen opiskelijat yhteensä	8 378	8 514	8 394	8 444	8 474	8 459
Ammatillinen koulutus	9 399	9 574	9 574	9 588	9 678	9 678
Kotikuntakorvausten perusteenä olevat oppilasmäärät						
Helsingin kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevat muiden kuntien oppilaat	553	626	580	626	626	626
Muiden koulutuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksessa olevat helsinkiläiset oppilaat	8 834	8 750	8 750	8 750	8 750	8 750

Investoinnit kartalla
kartta.hel.fi/talousarvio

Kaupunginvaltuuston kokoukset
www.helsinkikanava.fi

Pormestari
Jan Vapaavuori
yhteydenotot:
erityisavustaja Lotta Backlund puh. 040 531 3076
erityisavustaja Laura Åvall puh. 050 361 7511

Rahoitusjohtaja
Tuula Saxholm
puh. (09) 310 36250

Talousarviopäällikkö
Matti Malinen
puh. (09) 310 36277

Toimialakohtaisia lisätietoja antavat

Johtava suunnittelija **Ari Hietamäki**
puh. (09) 310 36567
— verotulot ja valtionosuudet
— kaupunginkanslia

Erityissuunnittelija **Mari Rajantie**
puh. (09) 310 73043
— tarkastusvirasto
— taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa), palvelukes-
kusliikelaitos

Erityissuunnittelija **Katja Rimpilä**
puh. (09) 310 36256
— sosiaali- ja terveystoimiala
— kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Erityissuunnittelija **Tero Niininen**
puh. (09) 310 25915
— kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
— työterveysliikelaitos

Hankepäällikkö **Juha Viljakainen**
puh. (09) 310 36276
— investoinnit
— kaupunkiympäristön toimiala / kaupunkirakenne
— pelastuslaitos
— rakentamispalveluliikelaitos (Stara)

Suunnitteluinsinööri **Saara Kanto**
puh. (09) 310 25531
— HKL-liikelaitos

Kehittämissuunnittelija **Ville Vastamäki**
puh. (09) 310 25902
— kaupunkiympäristön toimiala / rakennukset ja
asuntotuotanto

Controller **Pia Halinen**
puh. (09) 310 25718
— avustukset
— konsernin tytäryhteisöt

Suunnittelija **Anne Alanko**
puh. (09) 310 36271
— talousarvioaineisto ja esitysmateriaalit

Sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@hel.fi

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki

Postiosoite
PL 20
00099 Helsingin kaupunki

Puhelinvaihde 09 310 1641
kaupunginkanslia@hel.fi
hel.fi/kaupunginkanslia